

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของจังหวัดนครปฐมและอำเภอสามพราน

อำเภอสามพราน เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครปฐม ดังนั้นจึงจะกล่าวถึงสภาพทั่วไปของจังหวัดนครปฐม ในระดับจังหวัดและระดับอำเภอนี้ จะศึกษาทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากร โดยสภาพด้านภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมนั้น จะขอล่าถึงในบทที่ 4 ต่อไป

3.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดนครปฐม

3.1.1 ลักษณะทางกายภาพ

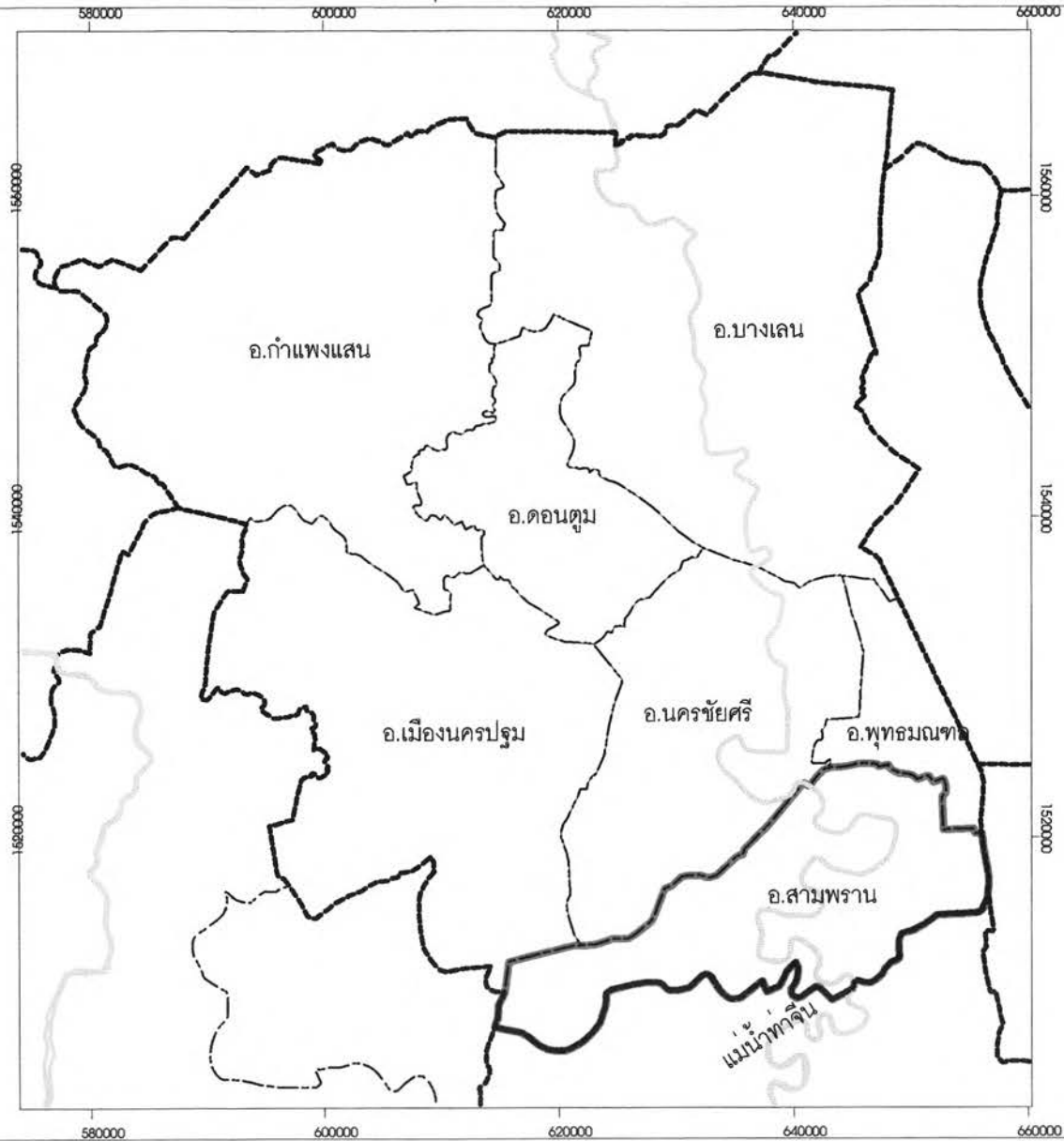
3.1.1.1 ขนาดและที่ตั้ง

จังหวัดนครปฐม เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางด้านตะวันตก ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีน ซึ่งเป็นพื้นที่ในบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง โดยอยู่ระหว่าง เส้นรุ้งที่ 13 องศา 45 ลิปดา 10 ฟลิปดา เส้นแวงที่ 100 องศา 4 ลิปดา 28 ฟลิปดา มีพื้นที่ 2,168.327 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,355,204 ไร่ เท่ากับ ร้อยละ 0.42 ของประเทศ และมีพื้นที่เป็นอันดับที่ 62 ของพื้นที่ทั้งประเทศ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ไปตามเส้นทางถนนเพชรเกษม 56 กิโลเมตร, หรือตามเส้นทางถนนบรมราชชนนี (ถนนปิ่นเกล้า – นครชัยศรี) 51 กิโลเมตร และตามเส้นทางรถไฟ 62 กิโลเมตร

3.1.1.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี และอำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศตะวันออก	ติดอำเภอไทรน้อย อำเภอบางกรวย อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร
ทิศใต้	ติดอำเภอบ้านแพ้ว อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร และอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
ทิศตะวันตก	ติดอำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี และอำเภอพนมทวน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี

การใช้ที่ดินภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

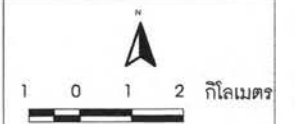

แผนที่ 3.1 จังหวัดนครปฐม

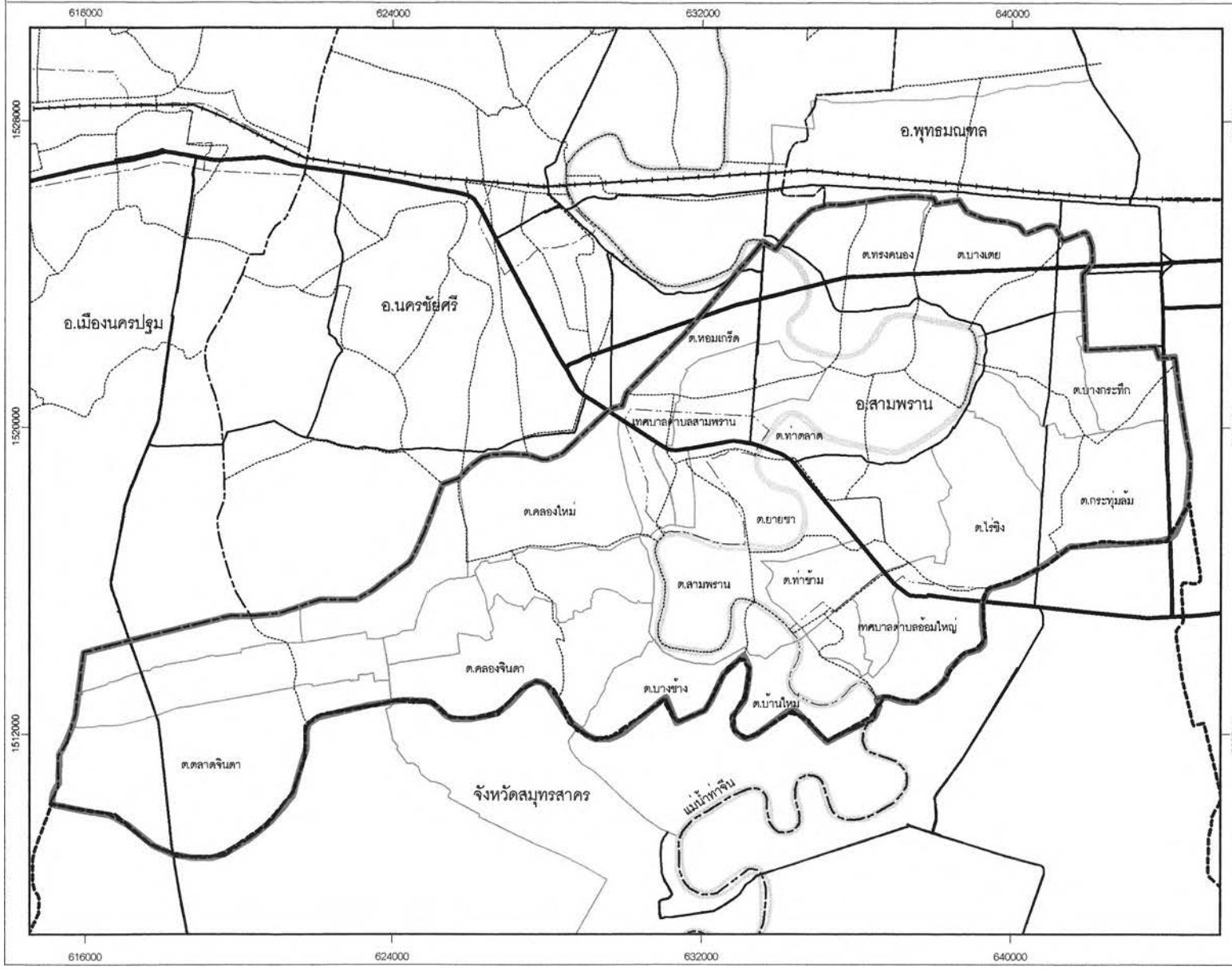
คำอธิบายสัญลักษณ์

- ขอบเขตพื้นที่ศึกษา
- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ
- เขตตำบล
- เขตเทศบาลตำบล
- ทางรถไฟ
- แม่น้ำ

ที่มา : สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครปฐม

การใช้ที่ดินภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

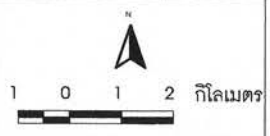

แผนที่ 3.2 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

คำอธิบายสัญลักษณ์

- ขอบเขตพื้นที่ศึกษา
- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ
- เขตตำบล
- เขตเทศบาลตำบล
- ทางรถไฟ
- แม่น้ำ

ที่มา : สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครปฐม

3.1.1.3 ภูมิประเทศและภูมิอากาศ

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดนครปฐม เป็นที่ราบ ไม่มีภูเขาและป่าไม้ มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านจากทิศเหนือไปสู่ทิศใต้ พื้นที่ทางตอนเหนือและทางตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีที่ราบลุ่มทำนาได้เพียงบางส่วน พื้นที่ทางตอนกลางของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่ม มีที่ดอนและแหล่งน้ำกระจายเป็นแห่งๆ ส่วนพื้นที่ด้านตะวันออก และด้านใต้ เป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน มีคลองธรรมชาติและคลองข่อยที่ขุดขึ้นอยู่มาก

ภูมิอากาศโดยทั่วไปตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุม มีฝนตกชุกในฤดูฝน ในฤดูหนาวอากาศไม่หนาวจัด ส่วนในฤดูร้อนอากาศค่อนข้างร้อน จากสถิติของสถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดนครปฐม กรมอุตุนิยมวิทยา ในปี พ.ศ. 2546 มีฝนตกประมาณ 98 วัน ปริมาณน้ำฝนวัดได้ 946.7 มิลลิเมตร โดยฝนจะตกชุกมาก ในเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 26.6 องศาเซลเซียส ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน โดยมีอุณหภูมิสูงสุด 38.6 องศาเซลเซียส ส่วนฤดูหนาวจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ โดยจะมีอากาศหนาวเย็นเป็นช่วงๆ มีอุณหภูมิต่ำสุด 17.8 องศาเซลเซียส และความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยประมาณร้อยละ 75 (สำนักงานสถิติจังหวัดนครปฐม , 2547)

3.1.1.4 การปกครอง

จังหวัดนครปฐม แบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 106 ตำบล 1 เทศบาลนคร 14 เทศบาลตำบล และ 102 องค์การบริหารส่วนตำบล

1. อำเภอเมืองนครปฐม มี 25 ตำบล 1 เทศบาลนคร 3 เทศบาลตำบล 24 อบต.
2. อำเภอกำแพงแสน มี 15 ตำบล 1 เทศบาลตำบล 15 อบต.
3. อำเภอดอนตูม มี 8 ตำบล 1 เทศบาลตำบล 6 อบต.
4. อำเภอนครชัยศรี มี 24 ตำบล 2 เทศบาลตำบล 24 อบต.
5. อำเภอบางเลน มี 15 ตำบล 4 เทศบาลตำบล 15 อบต.
6. อำเภอสามพราน มี 16 ตำบล 2 เทศบาลตำบล 15 อบต.
7. อำเภอพุทธมณฑล มี 3 ตำบล 1 เทศบาลตำบล 3 อบต.

3.1.1.5 การคมนาคมและการขนส่ง

จังหวัดนครปฐม มีทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัด ใช้เดินทางติดต่อภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง ตลอดจนกรุงเทพมหานครได้โดยสะดวก มีเส้นทางรถไฟสายใต้จากกรุงเทพมหานครผ่านจังหวัดนครปฐม ไปสู่ภาคใต้และภาคตะวันตก และยังมีโครงการคมนาคมขนส่งทางน้ำ โดยอาศัยแม่น้ำท่าจีนและลำคลองต่างๆ นอกจากนี้ จังหวัดนครปฐมยังมีสนามบินของ

โรงเรียนการบินฐานบินกำแพงแสน ซึ่งเป็นสนามบินในราชการกองบิน กองทัพอากาศ ตั้งอยู่ในอำเภอกำแพงแสนอีกด้วย

ในปีงบประมาณ 2546 จังหวัดนครปฐม มีการขนส่งไปรษณีย์ภัณฑ์ รวมทั้งสิ้น 8,166,135 ชิ้น มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 13 แห่ง กระจายอยู่ในทุกอำเภอ ทางด้านโทรศัพท์ เมื่อปีงบประมาณ 2546 มีชุมสายโทรศัพท์ ขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย 14 แห่ง รวม 48,778 เลขหมาย (สำนักงานสถิติจังหวัดนครปฐม , 2547)

3.1.1.6 ลักษณะดิน

ลักษณะดินในพื้นที่จังหวัดนครปฐม เป็นดินที่เกิดใหม่ในที่ราบลุ่ม เนื่องจากการตกตะกอน ประกอบด้วยดินสำคัญ 3 ชุด ได้แก่ ดินชุดบางเลน ดินชุดสระบุรี และดินชุดกำแพงแสน

การจัดสมรรถนะและคุณภาพของดินอย่างกว้างๆ พบว่า ดินส่วนใหญ่มีความเหมาะสมสำหรับทำนา และมีพื้นที่ส่วนน้อยด้านตะวันตกเฉียงเหนือ (อำเภอกำแพงแสน) เหมาะสำหรับปลูกพืชไร่ ในด้านความอุดมสมบูรณ์ของดิน พื้นที่ส่วนใหญ่ยังมีความสมบูรณ์ แต่ส่วนน้อยที่สมบูรณ์ปานกลาง ปัญหาข้อจำกัดของบางพื้นที่มีอยู่บ้าง เช่น อำเภอบางเลน ดินมีสภาพเป็นกรด และอำเภอดอนตูม มีปัญหาดินเค็มในบางส่วน

3.1.1.7 แหล่งน้ำ

1. ระบบน้ำประปา

จังหวัดนครปฐมมีจำนวนที่ทำการประปา 2 แห่ง ดังนี้

1.1 ประปาในเขตเมือง ปี 2545 เป็นของเทศบาลนครนครปฐม ซึ่งจำหน่ายน้ำในเขต เทศบาล จำนวนประชากร 93,825 คน มีผู้ใช้น้ำ 23,278 ราย ปริมาณน้ำผลิต 22,790,791 ลูกบาศก์เมตร ปริมาณน้ำจำหน่าย 9,972,492 ลูกบาศก์เมตร และปริมาณน้ำสูญเสียร้อยละ 56.05 (ข้อมูลจาก : สำนักงานเทศบาลนครนครปฐม)

1.2 ประปาในเขตสามพราน ปี 2545 เป็นของการประปาส่วนภูมิภาค สำนักงานประปาสามพราน จำหน่ายน้ำประปาในเขตเทศบาลตำบลสามพราน เทศบาลตำบลนครชัยศรี เทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ เทศบาลตำบลดอนยายหอม จำนวนประชากร 48,819 คน มีผู้ใช้น้ำ 18,177 ราย ปริมาณน้ำผลิต 7,716,409 ลูกบาศก์เมตร ปริมาณน้ำจำหน่าย 4,8884,242 ลูกบาศก์เมตร ปริมาณน้ำสูญเสีย 2,821,987 ลูกบาศก์เมตร ร้อยละ 36.57 (ข้อมูลจาก : สำนักงานประปาสามพราน)

2. แหล่งน้ำธรรมชาติ

จังหวัดนครปฐมมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำท่าจีน (แม่น้ำนครชัยศรี) ซึ่งเป็นแม่น้ำสำคัญสายหนึ่งในพื้นที่ภาคกลางของประเทศ มีความยาวตลอดลำน้ำ 325 กิโลเมตร ในส่วนของจังหวัดนครปฐม ไหลผ่านอำเภอบางเลน อำเภอนครชัยศรี และอำเภอสสามพราน ความยาวประมาณ 97 กิโลเมตร โดยมีคลอง ธรรมชาติและคลองข่อยที่ขุดแยกจากแม่น้ำ เพื่อใช้ประโยชน์ในด้านการเพาะปลูก และขนส่ง ผลผลิตทางการเกษตรกรรม จากแหล่งผลิตไปสู่ตลาดเป็นจำนวนมาก โดยแม่น้ำท่าจีน มีแม่น้ำหรือลำธาร คลอง 724 สาย สามารถใช้งานได้ในฤดูแล้ง 723 สาย มีหนอง บึง 24 แห่ง สามารถใช้งานได้ในฤดูแล้ง 23 แห่ง และอื่นๆ 224 แห่ง ใช้งานได้ในฤดูแล้ง 224 แห่ง

3. แหล่งน้ำชลประทาน

แหล่งน้ำชลประทาน มีการพัฒนาแหล่งน้ำโดยจัดทำเป็นระบบชลประทานเพื่อการเกษตร ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง โดยครอบคลุมพื้นที่ทั้งสิ้น 1,219,670 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 90 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด โครงการที่อยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำท่าจีน ต้องอาศัยน้ำจากโครงการชลประทานแม่กลองใหญ่ ที่รับน้ำจากเขื่อนวชิราลงกรณ์ในจังหวัดกาญจนบุรี และโครงการชลประทานที่อยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำท่าจีน ต้องอาศัยน้ำจากโครงการชลประทานเจ้าพระยาที่รับน้ำจากเขื่อนเจ้าพระยาในจังหวัดชัยนาท

3.1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ในด้านลักษณะทางเศรษฐกิจของจังหวัดนครปฐม จะใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบกับภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยวิเคราะห์ทั้งมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม , อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ , Shift-Share Analysis และ Location Quotient

3.1.2.1 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม

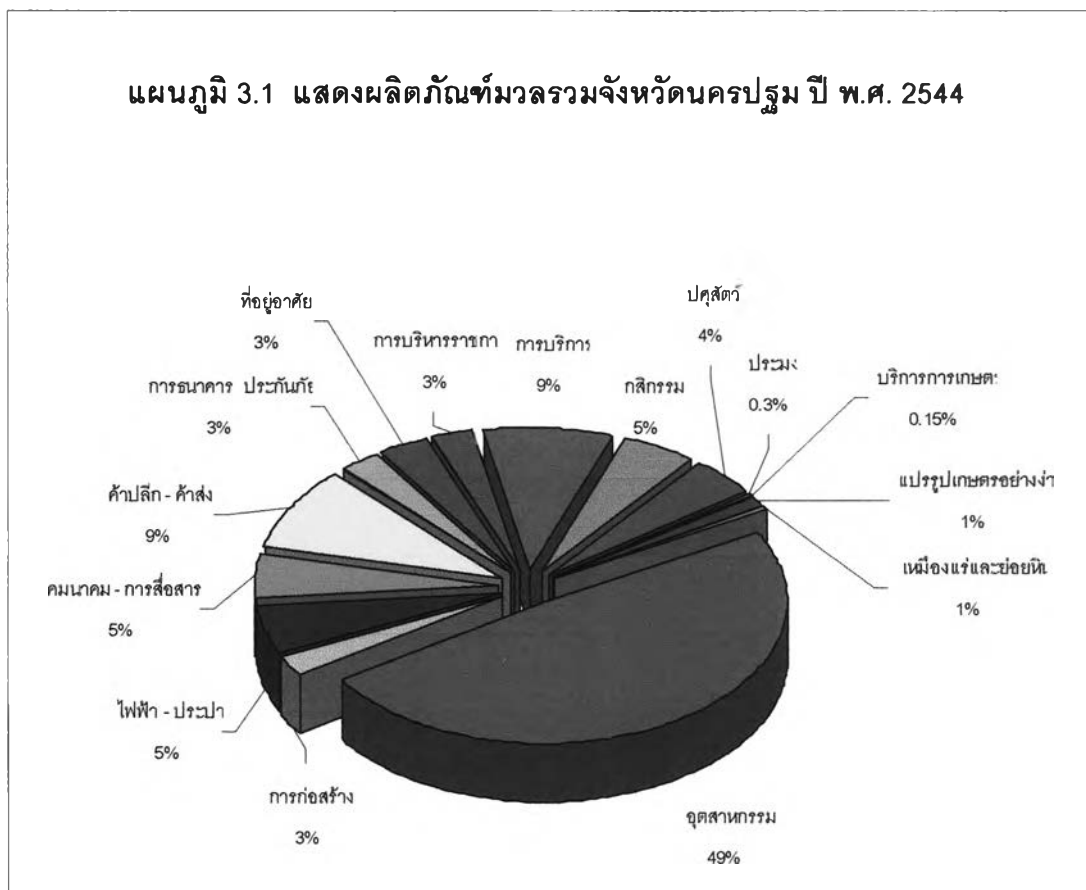
จังหวัดนครปฐม มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ปี พ.ศ.2544 ณ ราคาคงที่ ปี 2531 มูลค่า 43,618 ล้านบาท รายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสาขาอุตสาหกรรม มากที่สุดถึงร้อยละ 48.37 คิดเป็นมูลค่า 21,096 ล้านบาท รองลงมาเป็นสาขาค้าปลีก-ค้าส่ง ร้อยละ 9.45 คิดเป็นมูลค่า 4,124 ล้านบาท และสาขาการบริการเป็นอันดับ 3 ร้อยละ 8.72 คิดเป็นมูลค่า 3,803 ล้านบาท

ตาราง 3.1 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมและอัตราการเติบโตของจังหวัดนครปฐมเปรียบเทียบกับภาคกรุงเทพและปริมณฑล ช่วงปี พ.ศ.2536 - 2544 ณ ราคาคงที่ปี 2531

สาขาการผลิต	ภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล					จังหวัดนครปฐม				
	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม		สัดส่วนร้อยละ		Growth Rate เฉลี่ย/ปี	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม		สัดส่วนร้อยละ		Growth Rate เฉลี่ย/ปี
	พ.ศ. 2536	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2536	พ.ศ. 2544		พ.ศ. 2536	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2536	พ.ศ. 2544	
ภาคเกษตรกรรม (รวม)	27,344	31,830	2.09	2.20	2.05	3,925	4,776	12.74	10.95	2.71
1. กสิกรรม	5,969	5,852	0.46	0.40	-0.25	2,062	2,211	6.69	5.07	0.90
2. ปศุสัตว์	1,859	2,422	0.14	0.17	3.79	1,192	1,874	3.87	4.30	7.15
3. ประมง	5,861	8,154	0.45	0.56	4.89	241	129	0.78	0.30	-5.81
4. ป่าไม้	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. บริการการเกษตร	190	167	0.01	0.01	-1.51	74	64	0.24	0.15	-1.69
6.แปรรูปเกษตรอย่างง่าย	13,465	15,235	1.03	1.05	1.64	356	498	1.16	1.14	4.99
ภาคอุตสาหกรรม (รวม)	584,805	640,925	44.65	44.31	1.20	13,836	22,495	44.90	51.57	7.82
7. เหมืองแร่และยอหิน	746	1,151	0.06	0.08	6.79	165	240	0.54	0.55	5.68
8. อุตสาหกรรม	501,101	604,751	38.26	41.81	2.59	12,826	21,096	41.62	48.37	8.06
9. การก่อสร้าง	82,958	35,023	6.33	2.42	-7.22	845	1,159	2.74	2.66	4.64
ภาคการค้าและบริการ(รวม)	697,583	773,727	53.26	53.49	1.36	13,055	16,347	42.36	37.48	3.15
10. ไฟฟ้า - ประปา	31,830	41,039	2.43	2.84	3.62	1,475	2,395	4.79	5.49	7.80
11. คมนาคม - การสื่อสาร	129,977	196,184	9.92	13.56	6.37	1,558	2,254	5.06	5.17	5.58
12.ค้าปลีก - ค้าส่ง	221,170	230,051	16.89	15.90	0.50	3,746	4,124	12.16	9.45	1.26
13. การธนาคาร ประกันภัย	131,283	55,600	10.02	3.84	-7.21	1,842	1,191	5.98	2.73	-4.42
14. ที่อยู่อาศัย	22,825	35,770	1.74	2.47	7.09	941	1,450	3.05	3.32	6.76
15. การบริหารราชการ	19,533	28,564	1.49	1.97	5.78	797	1,130	2.59	2.59	5.22
16. การบริการ	140,965	186,519	10.76	12.89	4.04	2,696	3,803	8.75	8.72	5.13
ยอดรวม	1,309,732	1,446,482	100.00	100.00	1.31	30,816	43,618	100.00	100.00	5.19

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนภูมิ 3.1 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดนครปฐม ปี พ.ศ. 2544

ส่วนภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีผลิตภัณฑ์มวลรวม ปี พ.ศ. 2544 ณ ราคาคงที่ ปี 2531 มูลค่า 1,446,482 ล้านบาท มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม ที่มากที่สุด ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรม ร้อยละ 41.81 คิดเป็นมูลค่า 604,751 ล้านบาท รองลงมาเป็นสาขาค้าปลีก-ค้าส่ง ร้อยละ 15.90 คิดเป็นมูลค่า 230,051 ล้านบาท สาขาการคมนาคม-การสื่อสาร เป็นอันดับ 3 ร้อยละ 13.56 คิดเป็นมูลค่า 196,184 ล้านบาท จะเห็นว่ามูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม อันดับหนึ่งและอันดับสองของภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และของจังหวัดนครปฐมจะเหมือนกัน คือ อันดับหนึ่งเป็นสาขาอุตสาหกรรม และอันดับสองคือสาขาค้าปลีก-ค้าส่ง

3.1.2.2 การเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวม

ผลิตภัณฑ์มวลรวมของของภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในปี พ.ศ. 2536 มีมูลค่า 1,309,732 ล้านบาท มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมที่มากที่สุด ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรม ร้อยละ 38.26 คิดเป็นมูลค่า 501,101 ล้านบาท อันดับสอง ได้แก่ สาขาค้าปลีก-ค้าส่ง ร้อยละ 16.89 มีมูลค่า 221,170 ล้านบาท ส่วนอันดับสาม ได้แก่ สาขาการบริการ ร้อยละ 10.76 มีมูลค่า 140,965 ล้านบาท เมื่อ เปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2544 จะเห็นว่า มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมอันดับ

หนึ่งและอันดับที่สองยังคงเป็นสาขาอุตสาหกรรมและสาขาค้าปลีก-ค้าส่งเหมือนเดิม แต่อันดับสาม ได้เปลี่ยนจากสาขาการบริการ ไปเป็นสาขาคมนาคม-การสื่อสาร

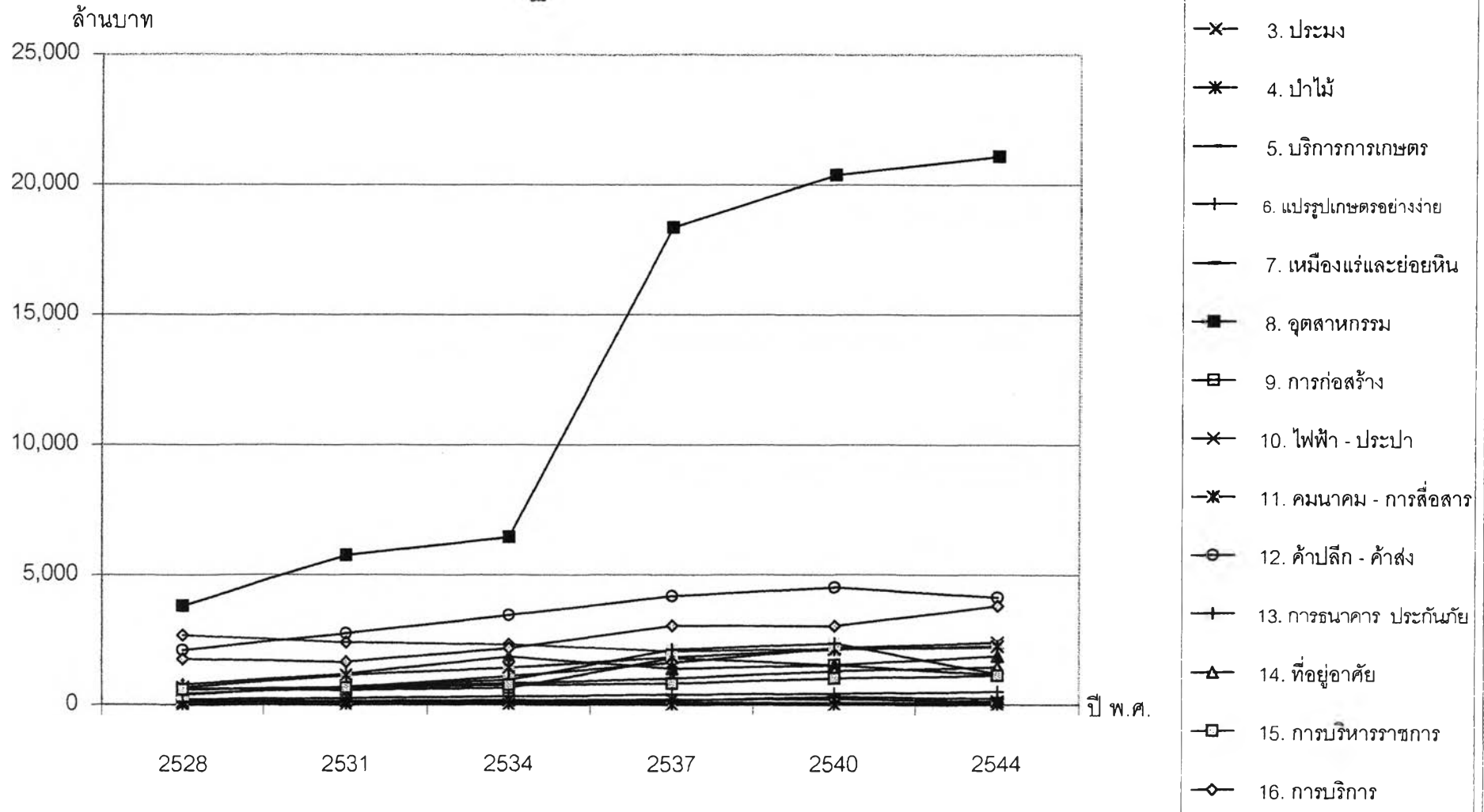
ส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนครปฐมในปี พ.ศ. 2536 ณ ราคาคงที่ ปี 2531 มีมูลค่า 30,816 ล้านบาท มูลค่าผลิตภัณฑ์สามอันดับแรกที่สูงที่สุดเหมือนกับมูลค่าผลิตภัณฑ์ในปี พ.ศ. 2544 คือ อันดับหนึ่ง ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรม รองลงมาได้แก่ สาขาค้าปลีก-ค้าส่ง และอันดับสาม ได้แก่ สาขาการบริการ สาขาอุตสาหกรรมมีอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้น คือ ในปี พ.ศ. 2536 มีอัตราส่วนร้อยละ 41.62 ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 48.37 ในปี พ.ศ. 2544 ส่วนในสาขาการค้าปลีก-ค้าส่งมีอัตราส่วนที่ลดลง จากร้อยละ 12.16 เป็นร้อยละ 9.45 ในปี พ.ศ. 2544

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมในแต่ละสาขาการผลิตของจังหวัดนครปฐม ในช่วงระหว่างปี 2528 - 2544 พบว่ามูลค่าในสาขาการผลิตที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรม จากแผนภูมิ 3.2 จะเห็นว่าในช่วงปีหลังๆ มูลค่าผลิตภัณฑ์ในสาขาอุตสาหกรรม มีมูลค่าสูงขึ้นมาก และมีมูลค่าสูงกว่าสาขาการผลิตอื่นๆ ของจังหวัดเป็นอย่างมาก ส่วนสาขาการผลิตอื่น มีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก เมื่อเทียบกับการเปลี่ยนแปลงสาขาอุตสาหกรรม

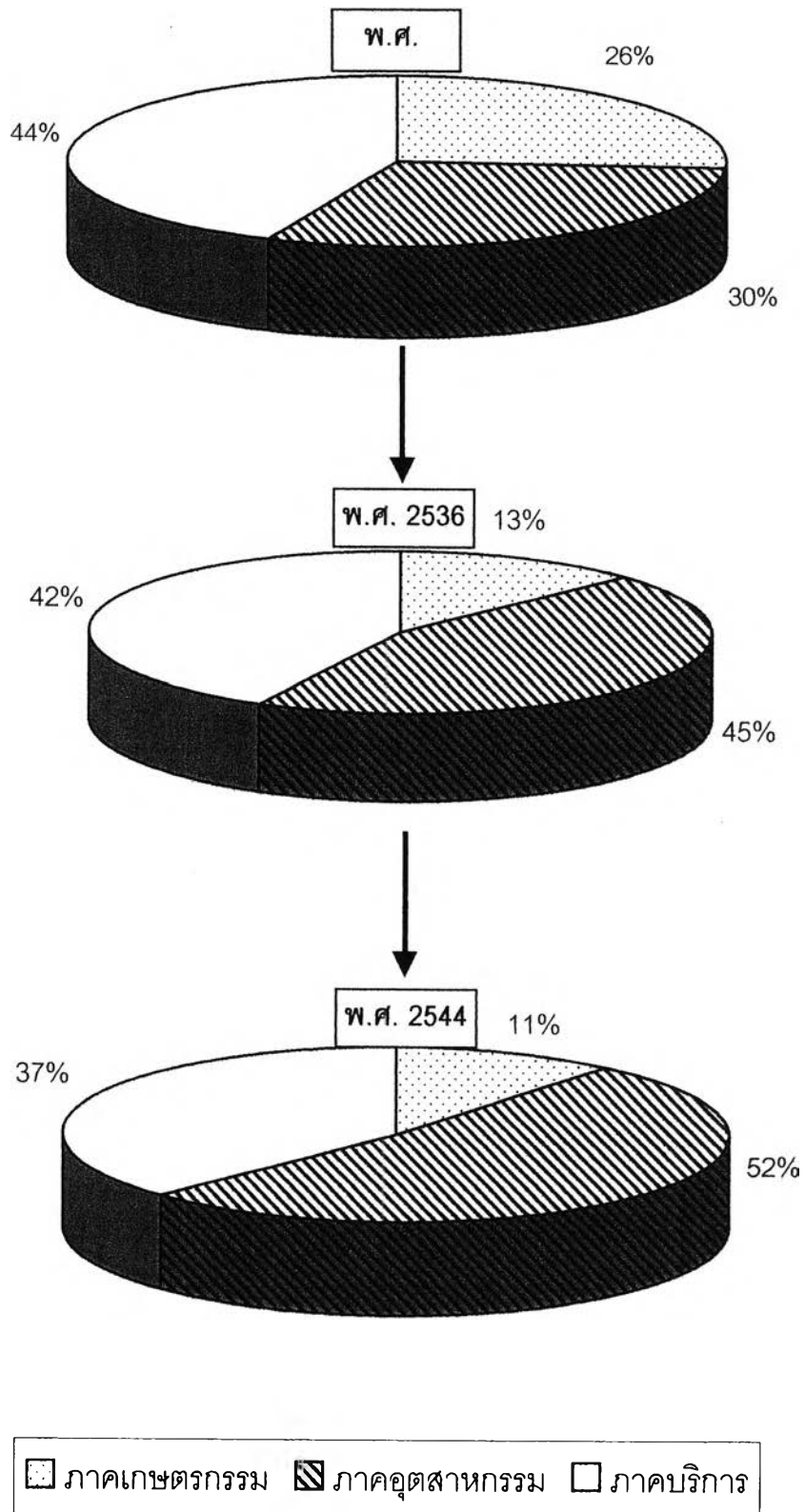
3.1.2.3 โครงสร้างสาขาการผลิต

เมื่อเปรียบเทียบโครงสร้างการผลิตของภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑลกับจังหวัดนครปฐม ปี พ.ศ. 2536 และ 2544 (ตาราง 3.1) พบว่า โครงสร้างการผลิตของภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑลกับจังหวัดนครปฐมมีความแตกต่างกัน คือ โครงสร้างการผลิตของภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจะมีสัดส่วนสูงสุดในภาคการค้าและบริการ หรือภาคทติยกรรม รองลงมา ได้แก่ ภาคอุตสาหกรรม หรือภาคทติยกรรม และต่ำสุด คือภาคเกษตรกรรม หรือภาคปฐุมภูมิ โดยมีสัดส่วนการผลิตในปี พ.ศ. 2536 เป็น 2:45:53 และใน พ.ศ. 2544 มีสัดส่วนการผลิตเป็น 2:44:54 จะเห็นได้ว่า ภาคเกษตรกรรมเป็นภาคการผลิตที่มีสัดส่วนน้อยมาก ส่วนภาคอุตสาหกรรม และภาคการค้าและบริการมีสัดส่วนต่างกันไม่มากนัก ส่วนจังหวัดนครปฐมนั้น มีโครงสร้างการผลิตสูงสุดในภาคอุตสาหกรรม รองลงมาเป็นภาคการค้าและบริการ และต่ำสุดคือ ภาคเกษตรกรรม โดยมีสัดส่วนการผลิตเป็น 26:30:44 ในปี พ.ศ. 2528 และเปลี่ยนเป็นสัดส่วน 13:45:42 ในปี พ.ศ. 2536 และในปี พ.ศ. 2544 มีสัดส่วนการผลิตเป็น 11:52:37 (แผนภูมิ 3.3) ซึ่งจากสัดส่วนการผลิตดังกล่าว จะเห็นว่า จังหวัดนครปฐมมีสัดส่วนในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น จาก 30 เป็น 45 และในปัจจุบันเพิ่มสัดส่วนเป็น 52 ส่วนสัดส่วนการผลิตภาคเกษตรกรรม และภาคการค้าและบริการมีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยสัดส่วน

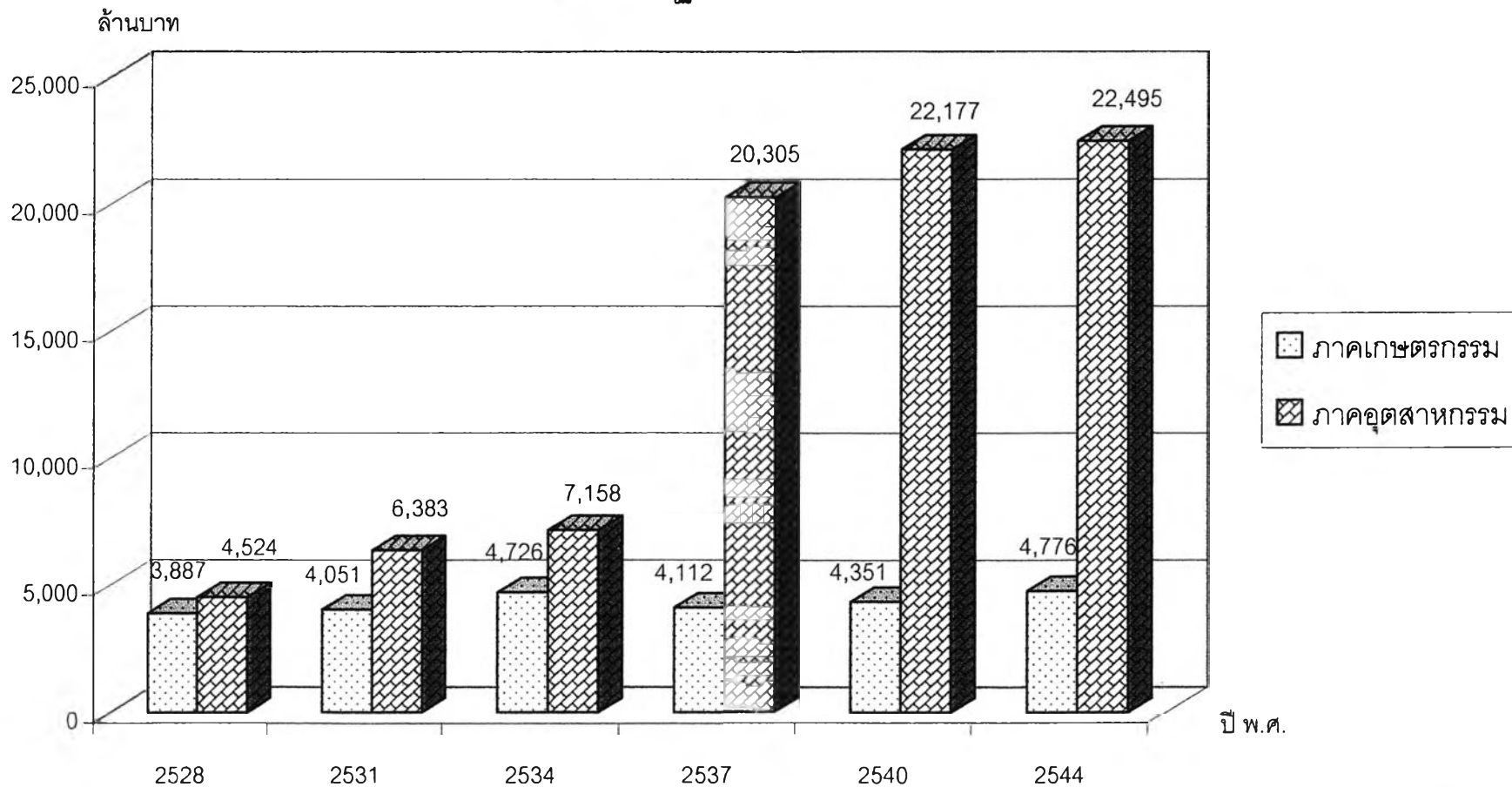
แผนภูมิ 3.2 แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมรายสาขา
จังหวัดนครปฐม ปี พ.ศ.2528 -2544

แผนภูมิ 3.3 แสดงโครงสร้างสาขาการผลิต ปีพ.ศ. 2528 , 2536 และ 2544

แผนภูมิ 3.4 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรม และภาคอุตสาหกรรม
จังหวัดนครปฐม ปี พ.ศ 2528 -2544

การผลิตภาคเกษตรกรรม ได้ลดลงจากร้อยละ 26 ในปี พ.ศ. 2528 เหลือร้อยละ 13 และร้อยละ 11 ในปี พ.ศ. 2536 และปี พ.ศ. 2544 ตามลำดับ

3.1.2.4 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ

อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ระหว่าง ปี พ.ศ.2536 ถึง พ.ศ. 2544 มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 1.31 ต่อปี โดยภาคการผลิตที่มีอัตราเพิ่มสูงสุด คือภาคเกษตรกรรม มีอัตราเพิ่มร้อยละ 2.05 รองลงมาได้แก่ภาคการค้าและบริการ ซึ่งมีอัตราการเติบโตร้อยละ 1.36 และภาคอุตสาหกรรมมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำสุด คือ เติบโต ร้อยละ 1.20

สำหรับอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดนครปฐม ระหว่าง ปี พ.ศ.2536 ถึง พ.ศ. 2544 มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยถึงร้อยละ 5.19 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มากกว่าอัตราการเติบโตของภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างเห็นได้ชัด โดยภาคการผลิตที่มีอัตราเพิ่มสูงสุด คือภาคอุตสาหกรรม มีอัตราเพิ่มร้อยละ 7.82 ในขณะที่ภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีอัตราการเพิ่มของภาคอุตสาหกรรมเพียงร้อยละ 1.20 รองลงมาได้แก่ภาคการค้าและบริการ ซึ่งมีอัตราการเติบโตร้อยละ 3.15 และภาคเกษตรกรรม มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำสุด คือ เติบโตร้อยละ 2.71 โดยจังหวัดนครปฐมมีสาขาการผลิตที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงสุด คือ สาขาอุตสาหกรรม โดยมีอัตราเพิ่มสูงถึงร้อยละ 8.06 และสาขาที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจน้อยที่สุดคือ สาขาประมง โดยมีอัตราการเติบโตลดลง 5.81 ต่อปี (ตาราง 3.1)

3.1.2.5 Shift-Share Analysis

Shift-Share Analysis เป็นเทคนิคที่ใช้ในการกำหนดสาขาการผลิตที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในแต่ละสาขาการผลิตของท้องถิ่น กับการเปลี่ยนแปลงการผลิตของภูมิภาคหรือประเทศที่ท้องถิ่นนั้นตั้งอยู่ โดยแบ่ง องค์ประกอบของการเติบโตออกเป็น 3 ส่วน (Component) ส่วนแรกคือ Share ส่วนที่สองคือ Proportionality Shift (P- Shift) ส่วนที่สามคือ Differential Shift (D- Shift)

Share คือ จำนวนหรือมูลค่าเพิ่มที่เพิ่มขึ้นในภาค ถ้าการผลิตของจังหวัดหรือภาคเพิ่มขึ้นในอัตราเดียวกับของภาคหรือประเทศ จากตารางที่ 2 จะเห็นว่า ค่า Share ของจังหวัดนครปฐม ระหว่าง พ.ศ. 2536 – 2544 มีค่า 3,217 ล้านบาท โดยในภาคอุตสาหกรรมมีค่า Share สูงสุด คือ 1,445 ล้านบาท รองลงมา ได้แก่ภาคการค้าและบริการ มีค่า Share เท่ากับ 1,363 ล้านบาท และภาคเกษตรกรรมมีค่าต่ำสุด คือ 410 ล้านบาท (ตาราง 3.2)

Proportionality Shift (P- Shift) เกิดจากสาขาการผลิตซึ่งเมื่อพิจารณาในระดับภาคหรือประเทศแล้วมีการเติบโตเฉพาะสาขาสูงกว่าการเติบโตโดยรวม โดย P- Shift ที่เป็นบวกหมายความว่า สาขาการผลิตที่พิจารณากำลังมีการขยายตัวในระดับภาคหรือประเทศ ส่วนค่า P- Shift ที่เป็นลบ หมายความว่า สาขาการผลิตดังกล่าวกำลังเสื่อมหรือลดความสำคัญลง เมื่อพิจารณาในระดับภาคหรือประเทศ

สาขาการผลิตที่มีค่า P- Shift สูงสุด ในจังหวัดนครปฐม ระหว่าง พ.ศ. 2536 – 2544 ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรม โดยมีค่า P- Shift เป็น 1,314 ล้านบาท รองลงมาเป็น สาขาคมนาคม – สื่อสาร มีค่า 631 ล้านบาท ส่วนสาขาที่มีค่า P- Shift น้อยที่สุด คือ สาขาการธนาคาร-ประกันภัย มีค่า P- Shift เป็น -1,254 ล้านบาท

Differential Shift (D- Shift) เป็นการเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขัน ในสาขาการผลิตเดียวกันระหว่างของจังหวัดหรือภาคกับของภาคหรือประเทศ โดย D- Shift ที่เป็นบวกหมายความว่า สาขาการผลิตที่พิจารณาของจังหวัดหรือภาคมีความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าสาขาการผลิตเดียวกันของภาคหรือประเทศ ส่วนค่า D- Shift ที่เป็นลบ หมายความว่า สาขาการผลิตที่พิจารณาของจังหวัดหรือภาคมีความสามารถในการแข่งขันน้อยกว่าสาขาการผลิตเดียวกันของภาคหรือประเทศ

จังหวัดนครปฐม สาขาการผลิตที่มีค่า D- Shift สูงที่สุด ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรม คือมีค่า 5,617 ล้านบาท รองลงมาได้แก่ สาขาการก่อสร้าง มีค่า D- Shift เป็น 802 ล้านบาท ส่วนสาขาการผลิตที่มีค่า D- Shift น้อยที่สุด ได้แก่ สาขาประมง ซึ่งมีค่า D- Shift เป็น -206 ล้านบาท

จากแผนภูมิ 3.5 ได้แสดงค่า Proportionality Shift (P- Shift) และ Differential Shift (D- Shift) ของแต่ละสาขาการผลิต โดยได้แบ่งกลุ่มของสาขาการผลิตออกเป็นกลุ่มย่อยตามศักยภาพในการพัฒนาได้ โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่สาขาการผลิตที่มีค่า P- Shift และ D- Shift เป็นบวกทั้งคู่ เป็นสาขาการผลิตที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงที่สุด เนื่องจากเป็นสาขาที่กำลังมีการขยายตัวในระดับภาค ขณะเดียวกันจังหวัดก็มีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น (Winners)

สาขาการผลิตที่อยู่ในกลุ่มนี้ ได้แก่ ภาคเกษตรกรรม , สาขาปศุสัตว์ , สาขาแปรรูปเกษตรอย่างง่าย , สาขาอุตสาหกรรม , ภาคการค้าและบริการ , สาขาไฟฟ้า-ประปา และสาขาการบริการ

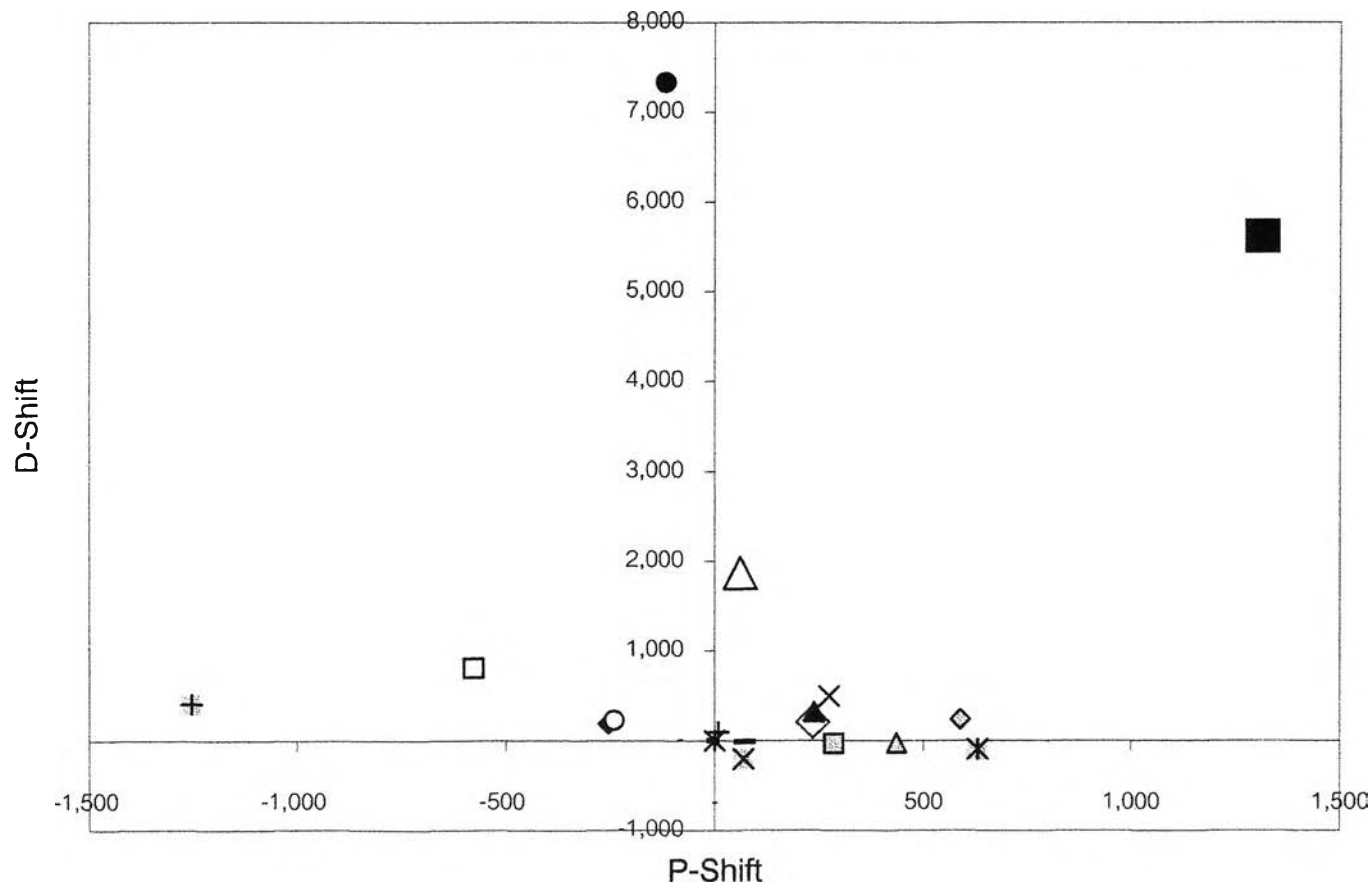
กลุ่มที่ 2 ได้แก่สาขาการผลิตที่มีค่า P- Shift เป็นลบ แต่ค่า D- Shift เป็นบวก เป็นสาขาการผลิตที่ลดการขยายตัวลงในระดับภาค แต่มีความสามารถในการแข่งขันของจังหวัดสูงขึ้น (Mixed Winners)

ตาราง 3.2 แสดงการวิเคราะห์ Shift-Share Analysis และ Location Quotient ของจังหวัดนครปฐมเปรียบเทียบกับภาคกรุงเทพและปริมณฑล ช่วงปี พ.ศ.2536 - 2544 ณ ราคาคงที่ปี 2531

สาขาการผลิต	ภาคกรุงเทพมหานครและ		จังหวัดนครปฐม		2536 - 2544			Location Quotient	
	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม		มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม		Share	P-Shift	D-Shift	2536	2544
	พ.ศ. 2536	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2536	พ.ศ. 2544					
ภาคเกษตรกรรม (รวม)	27,344	31,830	3,925	4,776	409.81	234.12	207.07	6.10	4.98
1. กสิกรรม	5,969	5,852	2,062	2,211	215.29	-255.71	189.42	14.68	12.53
2. ปศุสัตว์	1,859	2,422	1,192	1,874	124.46	236.54	321.00	27.25	25.66
3. ประมง	5,861	8,154	241	129	25.16	69.12	-206.29	1.75	0.52
4. ป่าไม้	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. บริการการเกษตร	190	167	74	64	7.73	-16.68	-1.04	16.55	12.71
6. แปรรูปเกษตรอย่างง่าย	13,465	15,235	356	498	37.17	9.63	95.20	1.12	1.08
ภาคอุตสาหกรรม (รวม)	584,805	640,925	13,836	22,495	1,444.63	-116.87	7,331.25	1.01	1.16
7. เหมืองแร่และย่อยหิน	746	1,151	165	240	17.23	72.35	-14.58	9.40	6.91
8. อุตสาหกรรม	501,101	604,751	12,826	21,096	1,339.17	1,313.82	5,617.01	1.09	1.16
9. การก่อสร้าง	82,958	35,023	845	1,159	88.23	-576.49	802.26	0.43	0.999
ภาคการค้าและบริการ (รวม)	697,583	773,727	13,055	16,347	1,363.08	61.92	1,866.99	0.80	0.70
10. ไฟฟ้า - ประปา	31,830	41,039	1,475	2,395	154.01	272.74	493.26	1.97	1.94
11. คมนาคม - การสื่อสาร	129,977	196,184	1,558	2,254	162.67	630.93	-97.61	0.51	0.38
12. ค้าปลีก - ค้าส่ง	221,170	230,051	3,746	4,124	391.12	-240.70	227.58	0.72	0.59
13. การธนาคาร ประกันภัย	131,283	55,600	1,842	1,191	192.32	-1,254.21	410.89	0.60	0.71
14. ที่อยู่อาศัย	22,825	35,770	941	1,450	98.25	435.43	-24.68	1.75	1.34
15. การบริหารราชการ	19,533	28,564	797	1,130	83.22	285.27	-35.49	1.73	1.31
16. การบริการ	140,965	186,519	2,696	3,803	281.49	589.74	235.77	0.81	0.68
ยอดรวม	1,309,732	1,446,482	30,816	43,618	3,217.52	1,571.78	8,012.70		

ที่มา : จากการวิเคราะห์

แผนภูมิ 3.5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง P-Shift และ D-Shift จังหวัดนครปฐม
 เปรียบเทียบกับภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ระหว่าง พ.ศ.2536 และ พ.ศ.2544

- ◇ ภาคเกษตรกรรม (รวม)
- ◆ 1. กสิกรรม
- ▲ 2. ปศุสัตว์
- × 3. ประมง
- * 4. ป่าไม้
- 5. บริการการเกษตร
- + 6. แปรรูปเกษตรอย่างง่าย
- ภาคอุตสาหกรรม (รวม)
- 7. เหมือนแร่และย่อยหิน
- 8. อุตสาหกรรม
- 9. การก่อสร้าง
- △ ภาคบริการ (รวม)
- × 10. ไฟฟ้า - ประปา
- * 11. คมนาคม - การสื่อสาร
- 12. คำปลีก - คำส่ง
- ⊕ 13. การธนาคาร ประกันภัย
- △ 14. ที่อยู่อาศัย
- ▣ 15. การบริหารราชการ
- ◇ 16. การบริการ

สาขาการผลิตที่อยู่ในกลุ่มนี้ ได้แก่ สาขากสิกรรม , ภาคอุตสาหกรรม , สาขาการก่อสร้าง , สาขาค้าปลีก-ค้าส่ง และสาขาการธนาคาร ประกันภัย

กลุ่มที่ 3 ได้แก่สาขาการผลิตที่มีค่า P- Shift เป็นบวก แต่ค่า D- Shift เป็นลบ เป็นสาขาการผลิตที่กำลังขยายตัวในระดับภาค แต่ความสามารถในการแข่งขันของจังหวัดลดลง (Mixed Losers)

สาขาการผลิตที่อยู่ในกลุ่มนี้ ได้แก่ สาขาประมง , สาขาเหมืองแร่และย่อยหิน , สาขาคมนาคม-การสื่อสาร , สาขาที่อยู่อาศัย และสาขาการบริหารราชการ

กลุ่มที่ 4 ได้แก่สาขาการผลิตที่มีค่า P- Shift และ D- Shift เป็นลบทั้งคู่ เป็นสาขาการผลิตที่มีศักยภาพในการพัฒนาน้อยที่สุด เนื่องจากการขยายตัวในระดับภาคลดลง และมีความสามารถในการแข่งขันของจังหวัดต่ำ (Losers) สำหรับจังหวัดนครปฐม มีสาขาบริการการเกษตรเพียงสาขาเดียวที่อยู่ในกลุ่มนี้

3.1.2.6 Location Quotient

เป็นวิธีที่ใช้ในการแบ่งแยกกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ออกเป็นอุตสาหกรรมหรือสาขาการผลิตฐาน (Basic Sector) และอุตสาหกรรมหรือสาขาการผลิตที่ไม่ใช่ฐาน (Nonbasic Sector) โดยการเปรียบเทียบความชำนาญในกิจกรรมทางเศรษฐกิจแต่ละสาขาของท้องถิ่นกับภูมิภาคหรือประเทศที่ท้องถิ่นนั้นตั้งอยู่ โดยมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีฐานเศรษฐกิจ (Economic Base Theory) ซึ่งตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ท้องถิ่นเติบโตทางเศรษฐกิจคือ สินค้าออก และกลุ่มของสินค้าออกของท้องถิ่นเรียกว่า ฐานการส่งออก (Export Base)

ถ้าค่าของ $LQ > 1$ แสดงว่า สาขาการผลิตนั้น จังหวัดมีความชำนาญมากกว่าภาคที่จังหวัดนั้นตั้งอยู่ และน่าจะเป็นสาขาการผลิตเพื่อส่งออกหรือสาขาการผลิตฐาน (Export or Basic Sector)

ถ้าค่าของ $LQ < 1$ แสดงว่า สาขาการผลิตนั้น จังหวัดมีความชำนาญน้อยกว่าภาคที่จังหวัดนั้นตั้งอยู่ และน่าจะเป็นสาขาการผลิตที่ไม่ใช่ฐาน (Nonbasic Sector) ซึ่งให้บริการเฉพาะในพื้นที่หรือต้องพึ่งพาการนำเข้า

จากตารางที่ 2 ในปี พ.ศ. 2536 จังหวัดนครปฐมมีสาขาการผลิตที่เป็นสาขาการผลิตเพื่อส่งออกหรือสาขาการผลิตฐาน คือ มีค่า $LQ > 1$ ได้แก่ สาขาปศุสัตว์ มีค่า LQ มากที่สุด คือ 27.25 รองลงมา คือ สาขาบริการการเกษตร มีค่า LQ 16.55 ต่อมาเป็นสาขากสิกรรม มีค่า 14.68 , สาขาเหมืองแร่และย่อยหิน มีค่า 9.40 , สาขาไฟฟ้า-ประปา มีค่า 1.97 , สาขาที่อยู่อาศัย และสาขาประมง มีค่า 1.75 , สาขาการบริหารราชการ มีค่า 1.73 , สาขาแปรรูปเกษตรอย่างง่าย มีค่า 1.12 และสาขาอุตสาหกรรม มีค่า LQ 1.09 ส่วนสาขาการผลิตที่ไม่ใช่สาขาการผลิตฐาน

ได้แก่ สาขาการบริการ , สาขาค้าปลีก-ค้าส่ง , สาขาการธนาคาร ประกันภัย , สาขาคมนาคม-สื่อสาร และสาขาการก่อสร้าง

สำหรับในปี พ.ศ. 2544 จังหวัดนครปฐมมีสาขาการผลิตที่เป็นสาขาการผลิตเพื่อส่งออกหรือสาขาการผลิตฐาน อันดับแรกคือ สาขาปศุสัตว์ เช่นเดียวกับ ปี พ.ศ. 2536 โดยมีค่า LQ 25.66ต่อมาเป็นสาขาบริการการเกษตร มีค่า 12.71 , สาขาการบริการ มีค่า 12.53 , สาขาเหมืองแร่และ ย่อยหิน มีค่า 6.91, สาขาไฟฟ้า-ประปา มีค่า 1.94, สาขาที่อยู่อาศัย มีค่า 1.34 , สาขาการบริหารราชการ มีค่า 1.31 , สาขาอุตสาหกรรม มีค่า 1.16 และสาขาแปรรูปเกษตรอย่างง่ายมีค่า LQ 1.08 ส่วนสาขาการผลิตที่ไม่ใช่สาขาการผลิตฐาน ได้แก่ สาขาการก่อสร้าง , สาขาการธนาคาร ประกันภัย , สาขาการบริการ , สาขาค้าปลีก-ค้าส่ง , สาขาประมง และสาขาคมนาคม-สื่อสาร

จากปี พ.ศ.2536 และปี พ.ศ.2544 จะเห็นได้ว่า มีเพียงสามสาขาการผลิต ที่มีค่า LQ เพิ่มขึ้น ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรม มีค่า LQ จาก 1.09 ในปี 2536 เพิ่มเป็น 1.16 ในปี 2544 , สาขาการก่อสร้าง มีค่า LQ เพียง 0.43 ได้เพิ่มเป็น 0.999 และสุดท้ายสาขาการธนาคาร ประกันภัย มีค่าจาก 0.60 เป็น 0.71 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่าง ปี พ.ศ.2536 และปี พ.ศ.2544 ยังเห็นได้อีกว่า มีเพียงสาขาการผลิตเดียวที่เปลี่ยนจากเป็นสาขาการผลิตเพื่อส่งออกหรือสาขาการผลิตฐาน เป็นสาขาการผลิตที่ไม่ใช่สาขาการผลิตฐาน ได้แก่ สาขาประมง นอกจากนั้น เป็นสาขาการผลิตที่ยังคงเป็นสาขาการผลิตเพื่อส่งออก หรือยังคงเป็นสาขาการผลิตที่ไม่ใช่สาขาการผลิตฐานเช่นเดิม

เมื่อดูโดยภาพรวมแล้ว ในปี พ.ศ. 2536 ภาคเกษตรกรรมมีค่า LQ มากที่สุด คือ มีค่า 6.10 รองลงมาได้แก่ ภาคอุตสาหกรรม มีค่า 1.01 และสุดท้ายภาคการค้าและบริการ มีค่า LQ ต่ำสุด คือ 0.80 ในปี พ.ศ. 2544 ภาคเกษตรกรรมยังคงมีค่า LQ สูงที่สุด คือมีค่า 4.98 รองลงมาก็ยังเป็นภาคอุตสาหกรรม มีค่า 1.16 และสุดท้ายคือ ภาคการค้าและบริการ มีค่า 0.70 เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างสองช่วงปี จะเห็นว่ามีเพียงภาคอุตสาหกรรมเพียงภาคการผลิตเดียวที่มีค่า LQ เพิ่มสูงขึ้น และจากการที่ภาคการค้าและบริการ ไม่ใช่ภาคการผลิตฐาน ทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ประชาชนในจังหวัดนครปฐมยังพึ่งพาการผลิตในภาคการค้าและบริการจากภายนอกจังหวัด โดยเฉพาะการไปใช้บริการภายนอกจังหวัด ซึ่งอาจจะไปที่กรุงเทพมหานครมากกว่าในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง

ดังนั้น จากที่กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า จังหวัดนครปฐมมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญสูงสุดอยู่ในภาคเกษตรกรรม และภาคอุตสาหกรรม โดยภาคเกษตรกรรมนั้น มีสาขาการผลิตย่อยที่สำคัญ คือ สาขาปศุสัตว์ , สาขาการบริการ รวมทั้งสาขาบริการการเกษตร

3.1.3 ลักษณะทางสังคม

3.1.3.1 ประวัติความเป็นมา

นครปฐมเป็นคู่อารยธรรมสำคัญ ที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน ในแผ่นดินสุวรรณภูมิ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวว่า เมืองนครปฐมแต่เดิมนั้นตั้งอยู่ริมทะเล เป็นเมืองเก่าแก่ มีความเจริญรุ่งเรืองมานับตั้งแต่ครั้งสมัยสุวรรณภูมิ และเป็นราชธานีสำคัญในสมัยทวารวดี ในยุคนั้น นครปฐมเป็นแหล่งเผยแพร่อารยธรรมจากประเทศอินเดีย ซึ่งรวมทั้งพุทธศาสนา นครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญ มีชนชาติต่างๆ อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมาได้เกิดความแห้งแล้งขึ้นในเมืองนครปฐม เพราะกระแสน้ำที่ไหลผ่านตัวเมืองเปลี่ยนเส้นทาง ประชาชนจึงอพยพไปตั้งหลักแหล่งอยู่ริมน้ำ และได้สร้างเมืองใหม่ขึ้น ชื่อ "นครชัยศรี" หรือ "ศรีวิชัย" นครปฐม จึงกลายเป็นเมืองร้างมาเป็นเวลาหลายร้อยปี จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะที่ยังทรงผนวชอยู่ ได้คิดจะไปพบพระปฐมเจดีย์ และทรงเห็นว่าเป็นเจดีย์องค์ใหญ่ ไม่มีที่ไหนเทียบเท่า ครั้นเมื่อได้ทรงครองราชย์ จึงทรงโปรดฯ ให้ก่อสร้างแบบลังกาครอบเจดีย์เดิมไว้ ทรงปฏิสังขรณ์สิ่งต่างๆ ในบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ให้มีสภาพดี และทรง โปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองเจดีย์บูชา เพื่อให้การคมนาคมสะดวกขึ้น และต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เริ่มก่อสร้างทางรถไฟสายใต้ ไปยังเมืองนครปฐม แต่ตอนนั้นเมืองนครปฐมยังเป็นป่ารกอยู่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองจากตำบลท่านา อำเภอนครชัยศรี มาตั้งที่บริเวณพระปฐมเจดีย์ เหมือนเช่นครั้งสมัยโบราณ

ต่อมา ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดฯ ให้สร้างพระราชวังสนามจันทร์ เป็นที่เสด็จแปรพระราชฐาน และโปรดฯ ให้ตัวถนนอีกหลายสาย รวมถึงสร้างสะพานใหญ่ข้ามคลองเจดีย์บูชา และได้โปรดฯ ให้เปลี่ยนชื่อจากเมือง "นครชัยศรี" เป็นเมือง "นครปฐม" สืบต่อมา จนตราบเท่าทุกวันนี้

3.1.3.2 การสาธารณูปโภค

ในปีงบประมาณ 2546 จังหวัดนครปฐม มีปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้าภายในจังหวัดทั้งสิ้น 2,548.37 ล้านยูนิต ซึ่งสามารถบริการประชาชนในทุกหมู่บ้าน มีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าทั้งสิ้น 191,201 ราย

ด้านการประปา (เฉพาะการประปาส่วนภูมิภาค การประปาเทศบาลนคร และการประปาเทศบาลตำบล) ในปี 2546 มีกำลังการผลิตทั้งสิ้น 40,737,149 ลูกบาศก์เมตร มีการใช้น้ำประปาทั้งสิ้น 36,215,769 ลูกบาศก์เมตร และมีจำนวนผู้ใช้น้ำประปา 54,385 ราย

3.1.3.3 การศึกษาและสาธารณสุข

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความพร้อมทางการจัดการศึกษา กล่าวคือ มีสถานศึกษาทุกระดับที่จะให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชนในจังหวัดอย่างพอเพียง ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา ปัจจุบันมีสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 666 แห่ง มีครู/อาจารย์ 13,233 คน และนักเรียน นิสิต นักศึกษา 234,127 คน ซึ่งอัตราส่วนครู/อาจารย์ นิสิต นักศึกษา เป็น 1:18 โดยแยกการศึกษาออกเป็น 2 ระบบ ดังนี้

1. การศึกษาในระบบโรงเรียน มีสถานศึกษา 363 แห่ง ครู/อาจารย์ 12,592 คน นักเรียน นิสิตนักศึกษา 212,097 คน คิดเป็นอัตราส่วนครู/อาจารย์ ต่อ นักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็น 1 : 17

2. การศึกษานอกระบบโรงเรียน มีสถานศึกษา 303 แห่ง ครู/อาจารย์ 641 คน นักเรียน นิสิต นักศึกษา 22,030 คน คิดเป็นอัตราส่วนครู/อาจารย์ ต่อนักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็น 1:34 และจากข้อมูล จปฐ.ปี 2546 พบว่าจังหวัดนครปฐมมีเด็กในชนบทอายุครบเกณฑ์ การศึกษาภาคบังคับจำนวน 55,761 คน ได้เข้าเรียน จำนวน 55,537 คน (99.60%) ซึ่งผ่านเกณฑ์ จปฐ.ที่กำหนดไว้ (100%) และมีเด็กจบการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 11,316 คน ได้เข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า จำนวน 10,979 คน (97.02%) ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ จปฐ.ที่กำหนดไว้ (98%)

การสาธารณสุข ในปีงบประมาณ 2546 จังหวัดนครปฐม มีโรงพยาบาลของรัฐ 11 แห่ง ของเอกชน 5 แห่ง มีแพทย์ 235 คน มีเตียงผู้ป่วย 1,683 เตียง และมีผู้ป่วยใน 111,853 คน และผู้ป่วยนอก 1,938,214 คน

3.1.3.4 การท่องเที่ยว

จังหวัดนครปฐมเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรมอันยาวนาน มีทรัพยากรการท่องเที่ยวมากกว่า 120 แห่ง มีความหลากหลาย มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน โบราณสถาน สถาปัตยกรรม ศิลปกรรมสังคม – วัฒนธรรม ธรรมชาติและอื่นๆ ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาจัดเป็นโปรแกรมหรือกิจกรรมท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบ สนองตอบต่อความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยว เป้าหมายต่างๆ ได้เป็นอย่างดี สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ องค์พระปฐมเจดีย์ พระราชวังสนามจันทร์ พุทธมณฑล พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ฟาร์มจระเข้ และสวนสามพราน

3.1.4 ลักษณะทางประชากร

3.1.4.1 จำนวนประชากร

จังหวัดนครปฐม มีจำนวนประชากรในปี พ.ศ. 2546 ทั้งสิ้น 812,404 คน โดยอำเภอที่มีจำนวนประชากรสูงที่สุดในจังหวัด คือ อำเภอเมืองนครปฐม มีประชากรจำนวน 271,106 คน คิดเป็นร้อยละ 33.37 ของประชากรทั้งจังหวัด อันดับที่ 2 คือ อำเภอสามพราน มีจำนวนประชากร 153,894 คน คิดเป็นร้อยละ 18.94 รองลงมา ได้แก่ อำเภอกำแพงแสน และอำเภอนครชัยศรี คิดเป็นร้อยละ 15.37 และร้อยละ 12.48 ตามลำดับ ส่วนอำเภอที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอพุทธมณฑล มีจำนวน 26,138 คน คิดเป็นร้อยละ 3.22 (ตาราง 3.3 และ แผนภูมิ 3.6)

3.1.4.2 ความหนาแน่นประชากรและการเปลี่ยนแปลง

ด้านความหนาแน่นของประชากร จังหวัดนครปฐมมีความหนาแน่น 375 คนต่อตารางกิโลเมตร อำเภอที่มีความหนาแน่นมากที่สุดในปี พ.ศ.2546 ได้แก่ อำเภอเมืองนครปฐม ซึ่งมีความหนาแน่นสูงถึง 649 คนต่อตารางกิโลเมตร เนื่องจาก อำเภอเมืองนครปฐมเป็นศูนย์กลางทั้งทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม รองลงมาได้แก่อำเภอสามพราน และอำเภอนครชัยศรี ซึ่งมีความหนาแน่นของประชากร 617 คนต่อตารางกิโลเมตร และ 390 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ ส่วนอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอบางเลน ซึ่งมีความหนาแน่น 151 คนต่อตารางกิโลเมตร เนื่องจากอำเภอบางเลนมีพื้นที่มากที่สุดในจังหวัดนครปฐม

ส่วนการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นของประชากรในจังหวัดนครปฐม จากปี พ.ศ.2538 ถึงปี พ.ศ.2546 ความหนาแน่นของประชากรได้เพิ่มขึ้นในทุกอำเภอ โดยอำเภอที่ความหนาแน่นของประชากรเพิ่มมากที่สุด คืออำเภอสามพราน ในปีพ.ศ.2538 อำเภอสามพรานมีความหนาแน่น 505คนต่อตารางกิโลเมตร ได้เพิ่มขึ้นเป็น 617 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งเพิ่มเป็นจำนวน 112 คนต่อ ตารางกิโลเมตร รองลงมาได้แก่อำเภอพุทธมณฑล ความหนาแน่นของประชากรเพิ่มขึ้น 111 คนต่อตารางกิโลเมตร ส่วนอำเภอที่มีการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด คืออำเภอบางเลน มีความหนาแน่นของประชากรเพิ่มขึ้นเพียง 5 คนต่อตารางกิโลเมตร

3.1.4.3 การเปลี่ยนแปลงประชากร

จากการเปรียบเทียบจำนวนประชากรในช่วง 10 ปี คือตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2538 – 2546 (แผนภูมิ 3.7) พบว่าส่วนใหญ่ประชากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในทุกๆปี แต่มีบางอำเภอที่บางปีมีจำนวนประชากรลดลง ขนาดประชากรของจังหวัดนครปฐมมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น จาก 730,076

ในปี พ.ศ. 2538 เป็น 812,404 คน ในปี พ.ศ. 2546 ซึ่งมีประชากรเพิ่มขึ้นทั้งสิ้น 82,328 คน โดยที่อำเภอสามพราน เป็นอำเภอที่มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ มีประชากรเพิ่มขึ้นจำนวน 27,995 คนหรือ คิดเป็นร้อยละ 34 ของการเพิ่มประชากรทั้งหมด รองลงมาได้แก่อำเภอเมืองนครปฐม มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น 19,980 คน คิดเป็นร้อยละ 24.27 ของการเพิ่มประชากรทั้งจังหวัด และอำเภอที่มีการเปลี่ยนแปลงประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอบางเลน โดยมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเพียง 3,199 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.89 ของการเพิ่มประชากรทั้งจังหวัด

3.1.4.4 อัตราการเติบโตของประชากร

จาก พ.ศ.2538 – 2546 จังหวัดนครปฐม มีอัตราการเติบโตของประชากรต่อปีร้อยละ 1.41 อำเภอที่มีอัตราการเติบโตประชากรมากที่สุด คือ อำเภอพุทธมณฑล โดยมีอัตราการเติบโตถึงร้อยละ 6.02 รองลงมาได้แก่ อำเภอสามพราน ซึ่งมีอัตราการเติบโตร้อยละ 2.78 ต่อมาได้แก่ อำเภอกำแพงแสน, อำเภอนครชัยศรี, อำเภอดอนตูม, อำเภอเมืองนครปฐม และอำเภอบางเลน ซึ่งมีอัตราการเติบโตของประชากรร้อยละ 1.18, 1.15, 1.00, 0.99 และ 0.47 ตามลำดับ

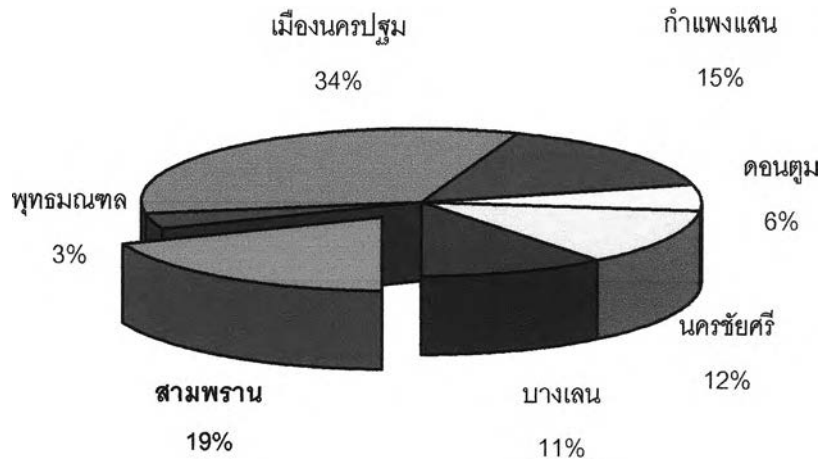
จากอัตราการเติบโตของประชากรดังกล่าว จะสังเกตได้ว่า มีเพียงสองอำเภอ ที่มีร้อยละของอัตราการเติบโตมากกว่าร้อยละการเติบโตของประชากรทั้งจังหวัด ซึ่งได้แก่ อำเภอพุทธมณฑล และอำเภอสามพราน

ตาราง 3.3 เนื้อที่ จำนวนประชากร ความหนาแน่น การเปลี่ยนแปลงประชากรและอัตราการเติบโตของประชากรจังหวัดนครปฐม เป็นรายอำเภอ ปี พ.ศ.2538 และ พ.ศ.2546

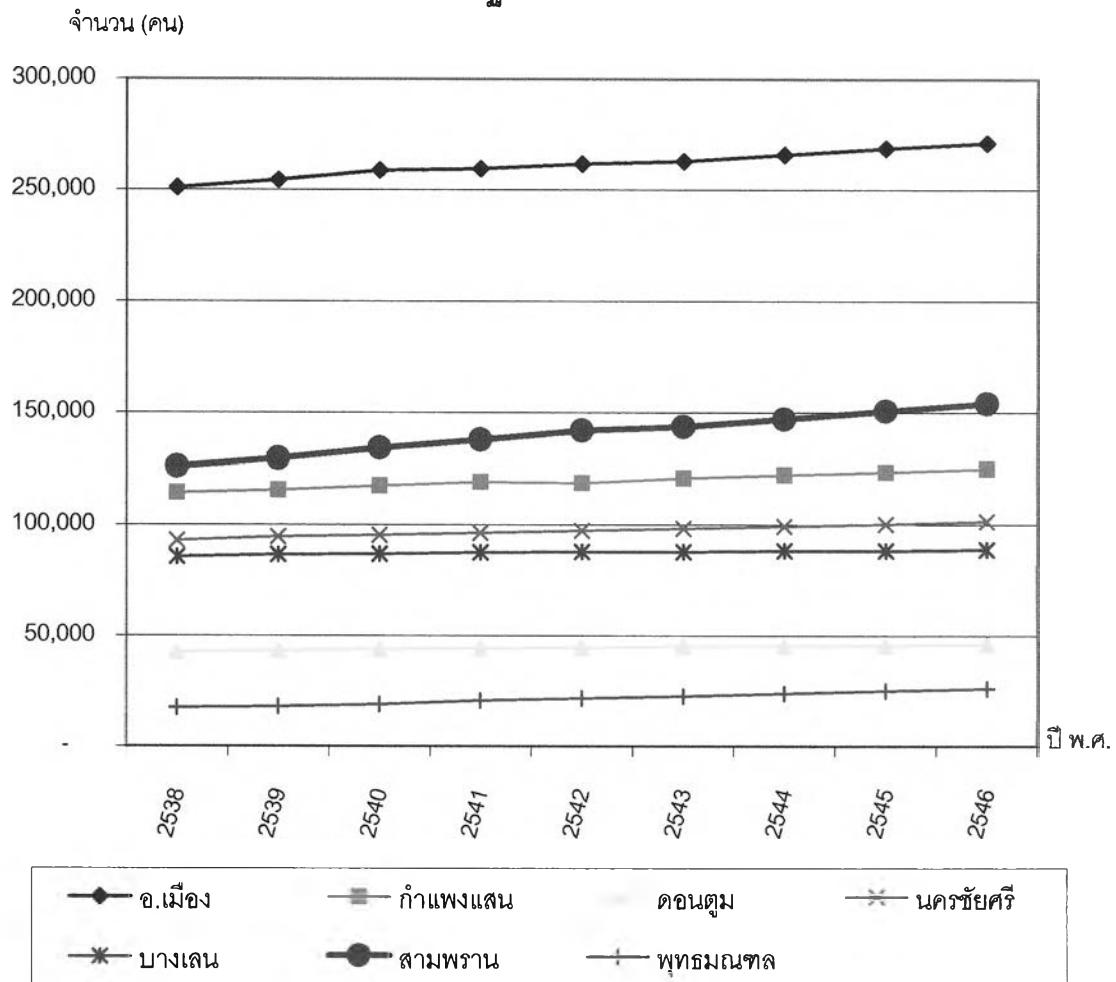
อำเภอ	เนื้อที่ (ตร.กม.)	จำนวนประชากร				ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)		การเปลี่ยนแปลงประชากร			อัตราการ เติบโตต่อปี
		พ.ศ.2538	ร้อยละ	พ.ศ.2546	ร้อยละ	พ.ศ.2538	พ.ศ.2546	จำนวน	Rel.chg.	Abs.chg.	
เมืองนครปฐม	417.440	251,126	34.40	271,106	33.37	602	649	19,980	7.96	24.27	0.99
กำแพงแสน	405.019	114,149	15.64	124,888	15.37	282	308	10,739	9.41	13.04	1.18
ดอนตูม	171.354	42,672	5.84	46,074	5.67	249	269	3,402	7.97	4.13	1.00
นครชัยศรี	260.011	92,903	12.73	101,423	12.48	357	390	8,520	9.17	10.35	1.15
บางเลน	588.836	85,682	11.74	88,881	10.94	146	151	3,199	3.73	3.89	0.47
สามพราน	249.347	125,899	17.24	153,894	18.94	505	617	27,995	22.24	34.00	2.78
พุทธมณฑล	76.320	17,645	2.42	26,138	3.22	231	342	8,493	48.13	10.32	6.02
รวม จ.นครปฐม	2,168.33	730,076	100.00	812,404	100.00	337	375	82,328	11.28	100.00	1.41

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดนครปฐม

แผนภูมิ 3.6 แสดงสัดส่วนประชากร รายอำเภอ จังหวัดนครปฐม
ปี พ.ศ. 2546

แผนภูมิ 3.7 แสดงจำนวนประชากร รายอำเภอ
จังหวัดนครปฐม ปี พ.ศ. 2538 - 2546

3.2 สภาพทั่วไปของอำเภอสามพราน

3.2.1 ลักษณะทางกายภาพ

3.2.1.1 ที่ตั้งและขนาดพื้นที่

อำเภอสามพรานเป็นอำเภอหนึ่งในจำนวน 7 อำเภอของจังหวัดนครปฐม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดนครปฐม และอยู่ห่างจากตัวจังหวัดเป็นระยะทาง 21 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 249.347 ตารางกิโลเมตร

3.2.1.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอนครชัยศรี อำเภอเมืองนครปฐมและอำเภอพุทธมณฑล

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอบ้านแพ้วและอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตทวีวัฒนา และเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

3.2.1.3 เขตการปกครอง

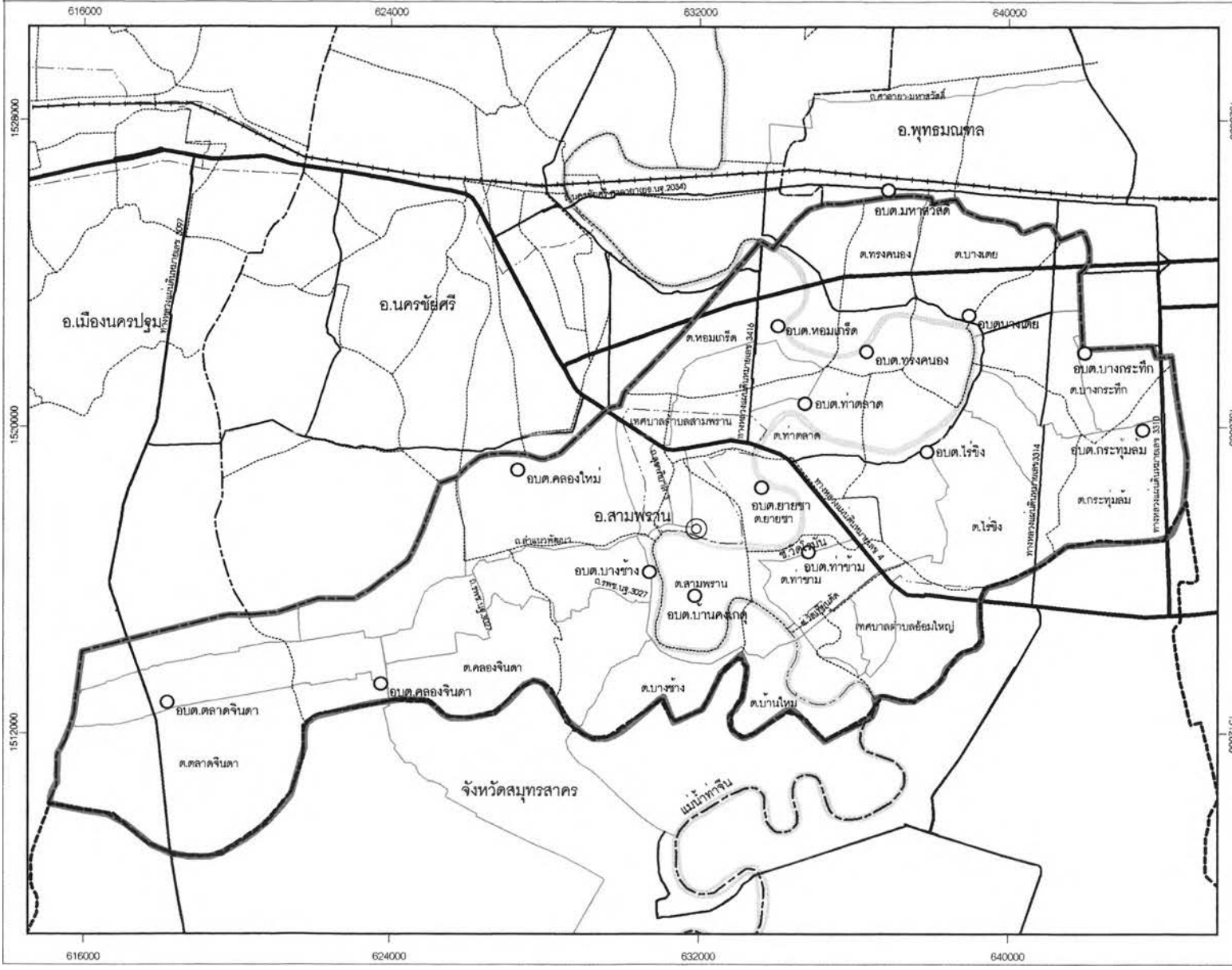
อำเภอสามพรานแบ่งเขตการปกครองตาม พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ออกเป็น 16 ตำบล 136 หมู่บ้าน

ตาราง 3.4 การแบ่งเขตการปกครอง 16 ตำบล 136 หมู่บ้าน

ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน
1. สามพราน	9	9. หอมเกร็ด	6
2. อ้อมใหญ่	8	10. ยายชา	6
3. คลองจินดา	14	11. บางเตย	7
4. ตลาดจินดา	11	12. คลองใหม่	6
5. ท่าตลาด	10	13. ท่าข้าม	6
6. ไร่ชิง	14	14. บางช้าง	11
7. กระทุ่มล้ม	9	15. ทรงคนอง	6
8. บางกระทีก	8	16. บ้านใหม่	5

หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย เทศบาลตำบล 2 แห่ง และ องค์การบริหารส่วนตำบล 15 แห่ง (แผนที่ 3.3)

การใช้ที่ดินภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

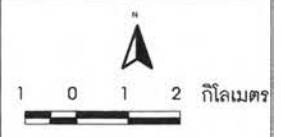

แผนที่ 3.3 ขอบเขตการปกครอง

คำอธิบายสัญลักษณ์

- ขอบเขตพื้นที่ศึกษา
- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ
- เขตตำบล
- เขตเทศบาลตำบล
- ทางรถไฟ
- แม่น้ำ
- ที่ตั้งอำเภอ
- ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มา : สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครปฐม

เทศบาลตำบล 2 แห่ง ได้แก่

1. เทศบาลตำบลสามพราน
2. เทศบาลตำบลอ้อมใหญ่

องค์การบริหารส่วนตำบล 15 แห่ง ได้แก่

1. องค์การบริหารส่วนตำบลไร่ขิง
2. องค์การบริหารส่วนตำบลยายชา
3. องค์การบริหารส่วนตำบลหอมเกร็ด
4. องค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง
5. องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระทึก
6. องค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย
7. องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตลาด
8. องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง
9. องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหม่
10. องค์การบริหารส่วนตำบลตลาดจินดา
11. องค์การบริหารส่วนตำบลคลองจินดา
12. องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม
13. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่
14. องค์การบริหารส่วนตำบลสามพราน
15. องค์การบริหารส่วนตำบลกระทุ่มล้ม

3.2.1.4 สภาพภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มภาคกลาง ไม่มีภูเขา มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน 1 สายคือ แม่น้ำท่าจีน (แม่น้ำนครชัยศรี) ไหลผ่าน 12 ตำบลในเขตท้องที่ของอำเภอ เป็นระยะทางยาว 22 กิโลเมตร มีบึงขนาดใหญ่ 1 บึง คือ บึงบางช้าง ซึ่งปัจจุบันขึ้นทะเบียนเป็นที่สาธารณะ อยู่ในความดูแลของกระทรวงมหาดไทย มีเนื้อที่ 173 ไร่ 3 งาน 22 ตารางวา นอกจากนี้ ยังมีคู คลอง ที่ใช้สำหรับเป็นเส้นทางในการเดินทางและใช้ประโยชน์ในทางเกษตรกรรม เป็นจำนวนมากถึง 150 คลอง

3.2.1.5 สมรรถนะดิน

ลักษณะดินในเขตอำเภอสามพรานเป็นดินตะกอน มีลักษณะเป็นดินเหนียว มีการระบายน้ำเลว จึงสามารถเก็บกักน้ำได้นาน โดยพื้นที่ส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง เหมาะสำหรับการทำนาและทำสวน

3.2.1.6 ลักษณะภูมิอากาศ

อำเภอสามพรานมีลักษณะภูมิอากาศแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดูกาล (Tropical Savanna Climate : Aw) เกิดจากอิทธิพลของลมมรสุมพัดผ่าน ทำให้เกิดฤดู 3 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อน เริ่มจากกลางเดือนกุมภาพันธ์ไปสิ้นสุดราวกลางเดือนพฤษภาคม ฤดูฝน เริ่มจากเดือนพฤษภาคม ไปสิ้นสุดราวกลางเดือนตุลาคม และฤดูหนาว เริ่มจากปลายเดือนตุลาคมไปสิ้นสุดราวกลางเดือนกุมภาพันธ์

ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 1,000.5 มิลลิเมตร มีสถิติอุณหภูมิอยู่ในช่วงระหว่าง 17.5 – 41 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 27.6 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปีอยู่ระหว่าง 66 – 77 เปอร์เซ็นต์ โดยมีความชื้นสัมพัทธ์สูงสุดในเดือนพฤศจิกายน และต่ำสุดในเดือนมีนาคม และเนื่องจากความชื้นสัมพัทธ์ที่ค่อนข้างสูง จึงทำให้อัตราการระเหยของน้ำไม่สูงมากนัก (สถานีตรวจอากาศเกษตรกำแพงแสน)

3.2.1.7 แหล่งน้ำธรรมชาติ

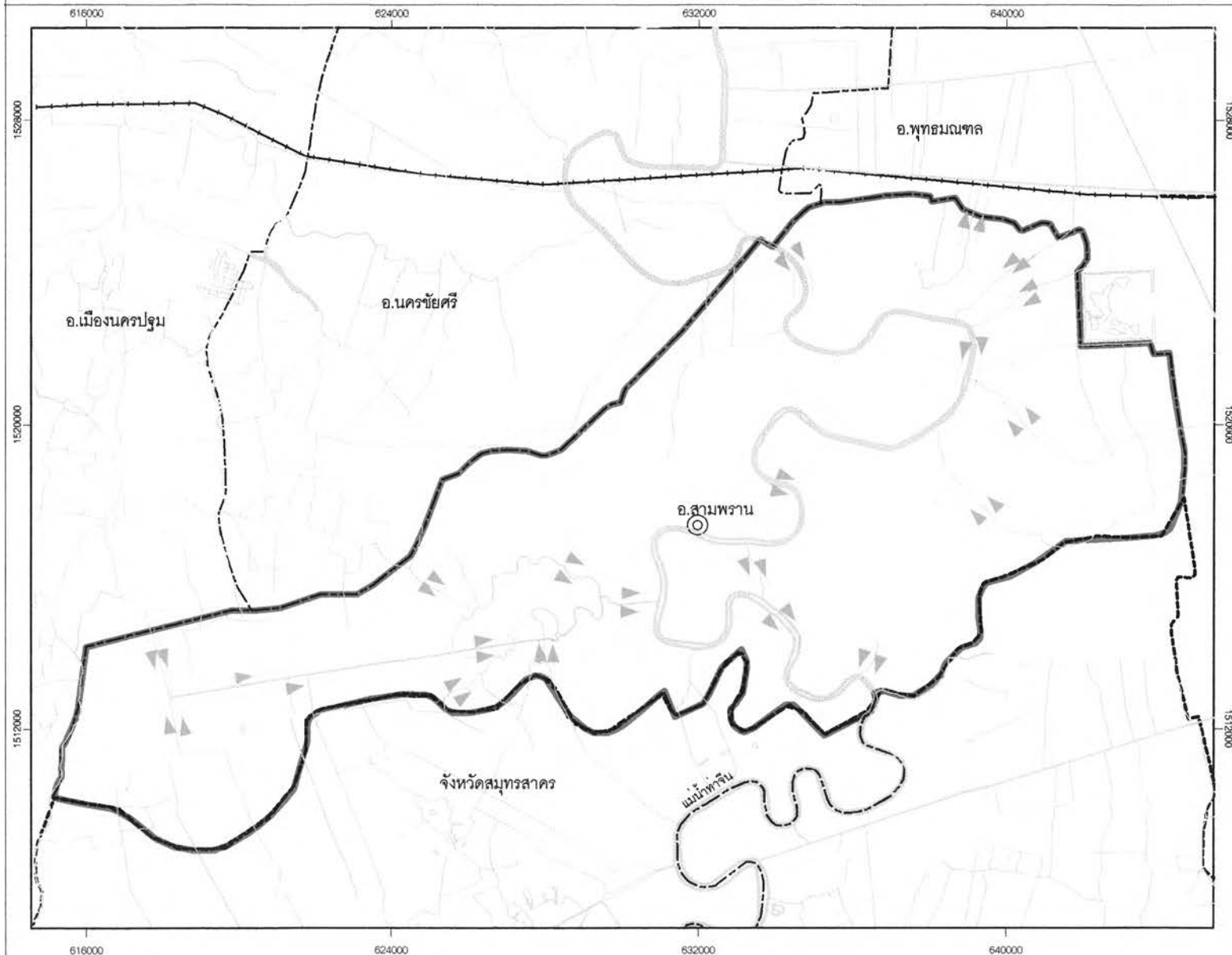
1. แหล่งน้ำผิวดิน

อำเภอสามพรานมีสภาพเป็นพื้นที่ราบอยู่ระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำแม่กลอง โดยแม่น้ำท่าจีนจะอยู่ในเขตอำเภอสามพราน ส่วนแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำแม่กลองจะอยู่นอกเขตอำเภอ ดังนั้นแม่น้ำท่าจีนจึงมีอิทธิพลโดยตรงต่อพื้นที่อำเภอ ในพื้นที่อำเภอสามพราน แม่น้ำท่าจีนถือได้ว่าผ่านกลางพื้นที่ของอำเภอ โดยทิศทางการไหลของน้ำ จะไหลจากเหนือสู่ใต้ และมีคลองหลักๆ เช่น คลองจินดา ซึ่งอยู่ด้านตะวันตกของแม่น้ำท่าจีน โดยคลองจินดา เป็นคลองที่สำคัญที่ใช้เป็นแหล่งน้ำให้กับเกษตรกรในการทำสวนของอำเภอ การไหลของน้ำจะไหลจากทิศตะวันตกไปตะวันออกลงสู่แม่น้ำท่าจีน และคลองอ้อมใหญ่ ไหลจากทางทิศเหนือไปทิศใต้สู่แม่น้ำท่าจีน (แผนที่ 3.4) สภาพปริมาณน้ำของแหล่งน้ำผิวดินต่างๆ จะมีระบบชลประทานที่ช่วยให้มีน้ำตลอดปี และคุณภาพของน้ำยังอยู่ในระดับที่ดี มีบางบริเวณที่อยู่ในย่านโรงงานอุตสาหกรรมเท่านั้นที่ยังมีสภาพน้ำเสียอยู่บ้าง

2. แหล่งน้ำใต้ดิน

อำเภอสามพรานมีน้ำใต้ดินที่พบในชั้นหิน ซึ่งสามารถอุ้มน้ำได้โดยมีปริมาณน้ำมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับชนิดของหินอุ้มน้ำ แต่ในพื้นที่อำเภอเป็นหินอุ้มน้ำเจ้าพระยา (Qcp) สามารถพัฒนาน้ำมาใช้ได้ในปริมาณเฉลี่ย 2 ระดับ คือ บริเวณที่มีระดับปริมาณเฉลี่ย 5 – 30 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง โดยจะพบเป็นส่วนน้อยในบริเวณด้านตะวันตกของอำเภอ ซึ่งจะมีความหนาเฉลี่ยไม่เกิน 50 เมตร ประกอบด้วยตะกอนน้ำที่พัดพายุคใหม่ที่สะสมในพื้นที่แคบๆ ส่วนระดับปริมาณเฉลี่ย 40 – 50 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง พบในบริเวณส่วนใหญ่ของอำเภอ จะมีความหนา 10 – 40 เมตร ตะกอนของหินชุดนี้ส่วนใหญ่ประกอบด้วยทรายและกรวดที่มีการคัดขนาดที่ดีถึงดีมาก

การใช้ที่ดินภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

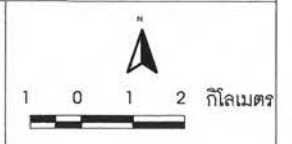

แผนที่ 3.4 ทิศทางการไหลของน้ำ

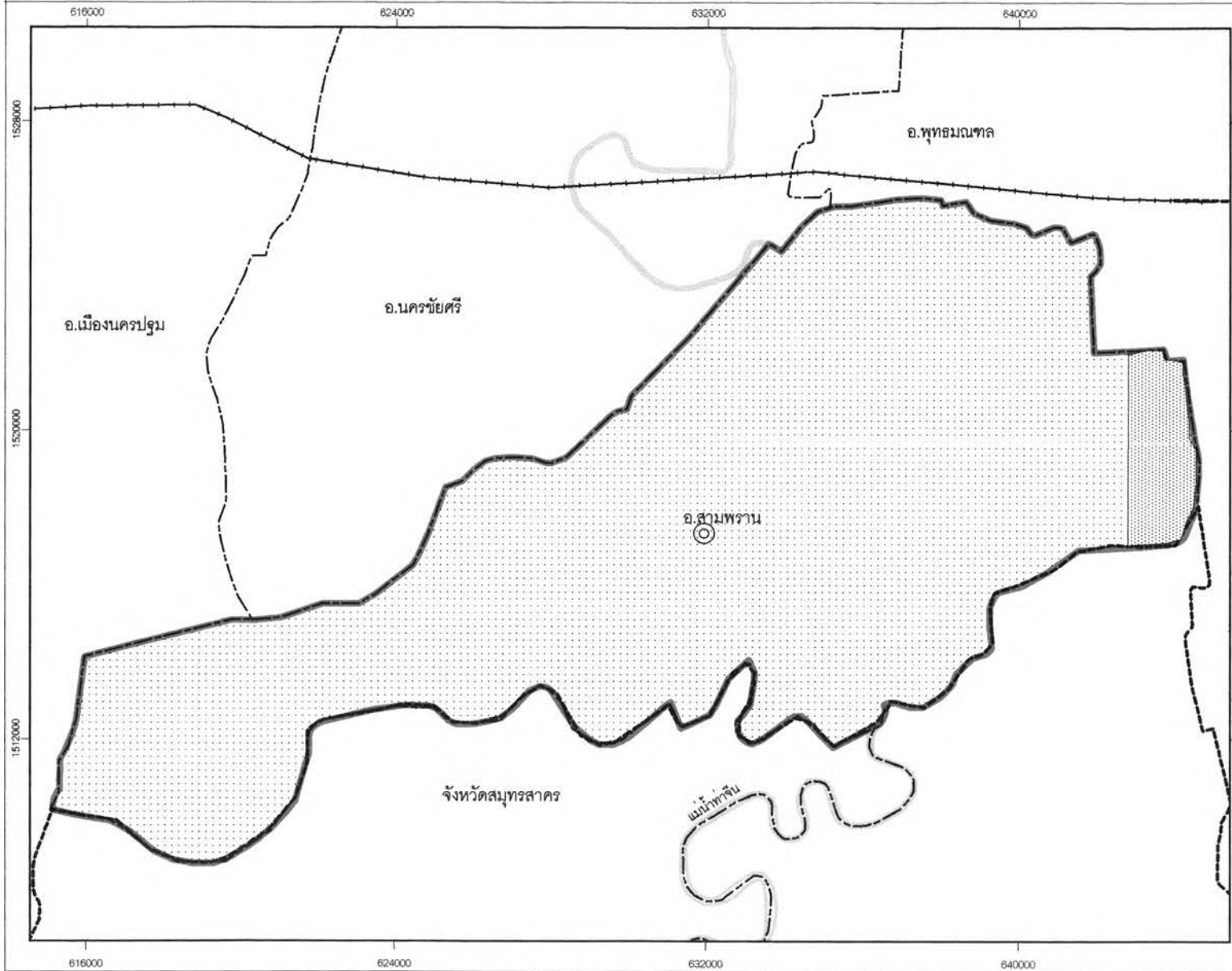
คำอธิบายสัญลักษณ์

- ขอบเขตพื้นที่ศึกษา
- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ
- ทางรถไฟ
- แม่น้ำ
- ที่ตั้งอำเภอ
- ทิศทางการไหลของน้ำ

ที่มา : สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครปฐม

การใช้ที่ดินภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

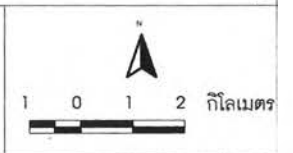
แผนที่ 3.5 แหล่งน้ำใต้ดิน

คำอธิบายสัญลักษณ์

- ขอบเขตพื้นที่ศึกษา
- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ
- ทางรถไฟ
- แม่น้ำ
- ที่ตั้งอำเภอ

- 5 - 30 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง
- 40 - 50 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง

ที่มา : สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครปฐม

แทรกสลับด้วยดินเหนียวและชั้นทรายละเอียด (แผนที่ 3.5) (ศูนย์ศึกษาชุมชนเมือง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2544)

3.2.1.8 ระบบคมนาคม

1) การคมนาคมระหว่างเมือง

ในเขตอำเภอสามพรานมีเส้นทางถนนและทางหลวงสายสำคัญ ดังนี้

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) เป็นถนนสายประธานระดับประเทศ เชื่อมโยงกรุงเทพมหานครกับจังหวัดต่างๆ ของภาคใต้ แนวถนนเริ่มต้นจากกรุงเทพมหานคร ผ่านพื้นที่ที่อำเภอสามพรานไปอำเภอเมืองนครปฐม และไปสู่จังหวัดต่างๆ ทางภาคตะวันตกและภาคใต้ของประเทศ
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 338 (นครชัยศรี – ตลิ่งชัน) แนวถนนเริ่มต้นจากกรุงเทพมหานคร ไปทางทิศตะวันตกผ่านพื้นที่อำเภอสามพราน และบรรจบกับถนนเพชรเกษมที่อำเภอนครชัยศรี
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3310 (พุทธมณฑลสาย 4) ผ่านเขตอำเภอสามพราน เป็นถนนเชื่อมระหว่างถนนเพชรเกษม กับถนนนครชัยศรี – ตลิ่งชัน โดยแนวถนนอยู่ฝั่งด้านตะวันออกของพุทธมณฑล
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3316 (วัดไร่ขิง) เป็นถนนเชื่อมระหว่างถนนเพชรเกษมกับถนนนครชัยศรี – ตลิ่งชัน โดยมีแนวถนนเลียบบขนานไปกับแม่น้ำนครชัยศรี ผ่านสถานที่สำคัญ เช่น วัดไร่ขิงและวัดดอนหวาย เป็นต้น
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3314 (พุทธมณฑลสาย 5) เชื่อมระหว่างถนนเพชรเกษมกับถนนนครชัยศรี – ตลิ่งชัน อยู่ห่างจากถนนพุทธมณฑลสาย 4 ประมาณ 3 กิโลเมตร
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3416 (พุทธมณฑลสาย 7) เป็นถนนเชื่อมระหว่างถนนเพชรเกษมกับถนนนครชัยศรี – ตลิ่งชัน

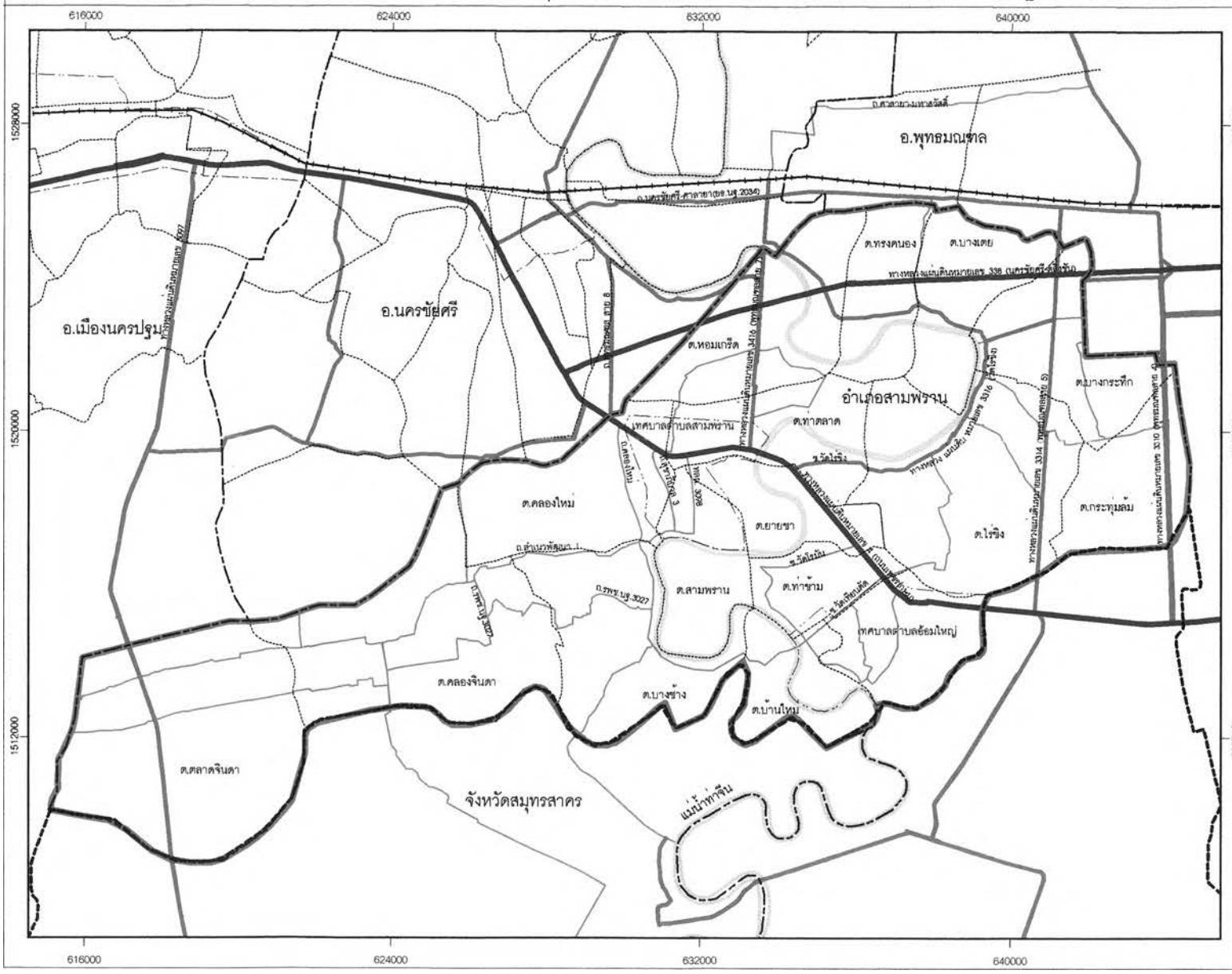
2) การคมนาคมภายในอำเภอสามพราน

ระบบถนนในเขตอำเภอสามพรานแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ตามลักษณะหน้าที่การให้บริการของถนน (Functional Classification) ดังนี้ (แผนที่ 3.6)

1. ถนนสายประธาน (Arterial Streets)

เป็นถนนสายสำคัญของชุมชน แนวถนนเชื่อมโยงระหว่างชุมชน รองรับปริมาณการจราจรที่มีความเร็วสูง การจราจรที่มีระยะทางการเดินทางไกล การจราจรเข้า – ออกเมือง การจราจรผ่านเมือง ถนนสายประธานที่มีปริมาณการจราจรสูง ได้แก่ ถนนเพชรเกษมและถนนปิ่นเกล้า – นครชัยศรี ซึ่งมีขนาดเขตทาง 80 เมตรและ 60 เมตร ตามลำดับ

การใช้ที่ดินภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

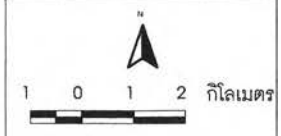

แผนที่ 3.6 ระบบโครงข่ายคมนาคม

คำอธิบายสัญลักษณ์

- ขอบเขตพื้นที่ศึกษา
- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ
- เขตตำบล
- เขตเทศบาลตำบล
- ทางรถไฟ
- แม่น้ำ
- ระบบถนน**
- ถนนสายประธาน
- ถนนสายหลัก
- ถนนสายรอง

ที่มา : สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครปฐม

2. ถนนสายหลัก (Sub - Arterial Streets)

เป็นถนนที่เชื่อมต่อระหว่างถนนสายประธานกับถนนสายรอง เชื่อมโยงศูนย์กลางชุมชนต่างๆเข้าด้วยกัน มีแนวถนนต่อเนื่อง มีปริมาณการจราจรและความเร็วของยานยนต์ค่อนข้างสูง ได้แก่ ถนนพุทธมณฑลสาย 4 ขนาดเขตทาง 50 เมตร , พุทธมณฑลสาย 5 ขนาดเขตทาง 50 เมตร , พุทธมณฑลสาย 7 ขนาดเขตทาง 30 เมตร และถนนวัดไร่ขิง ขนาดเขตทาง 30 เมตร

3. ถนนสายรอง (Collector and Distributor Streets)

ทำหน้าที่รวบรวมและกระจายการจราจรเข้าและออกจากถนนสายหลักและสายท้องถิ่น เป็นถนนที่ให้บริการพื้นที่หรือกิจกรรมสองข้างทางของถนน ความเร็วของยานยนต์สัญจรบนถนนสายรองมักจะมีความเร็วค่อนข้างต่ำ เนื่องจากถูกรบกวนจากกิจกรรมบริเวณสองข้างทางของถนน และมีปริมาณการจราจรค่อนข้างต่ำ ได้แก่ ถนนวัดเทียนดัด ขนาดเขตทาง 10 – 15 เมตร , ถนนวัดโรมัน ขนาดเขตทาง 10 เมตร , ถนนเทียนดัด – อ้อมใหญ่ ในเขตเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ , ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3098 (เข้าอำเภอสามพราน) , ถนนสุขาภิบาล 1 และสุขาภิบาล 3 ในเขตเทศบาลตำบลสามพราน เป็นต้น

4. ถนนท้องถิ่นหรือซอย (Local or Access Roads)

ทำหน้าที่บริการการเข้าถึงพื้นที่ (Accessibility) เป็นหลัก เป็นถนนที่มีขนาดเขตทางค่อนข้างแคบ มีปริมาณการจราจรและความเร็วของยานยนต์ต่ำ มักจะเป็นถนนสายสั้นๆ ได้แก่ ตรอกหรือซอยต่างๆ

3.2.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

อำเภอสามพรานมีกิจกรรมด้านพาณิชยกรรมเป็นอันดับสอง รองจากอำเภอเมืองนครปฐม เนื่องจากมีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากและเป็นแหล่งงานที่สำคัญ โดยมีธุรกิจการค้าอยู่ที่บริเวณศูนย์กลางของอำเภอ บริเวณถนนสายสำคัญ เช่น ถนนเพชรเกษม ถนนพุทธมณฑลสาย 4 พุทธมณฑลสาย 5 พุทธมณฑลสาย 7 และบริเวณย่านโรงงานอุตสาหกรรม

ตลาดกลาง

อำเภอสามพรานมีตลาดสด 2 แห่ง คือ ที่ตำบลสามพรานและตำบลอ้อมใหญ่ ตำบลละ 1 แห่ง มีพื้นที่ทั้งสิ้น 4 ไร่ และจำนวนผู้ขายประมาณ 190 คน เป็นผู้ขายในตลาดสดของตำบลสามพรานประมาณ 100 คน และตำบลอ้อมใหญ่ประมาณ 90 คน

3.2.3 ลักษณะทางสังคม

3.2.3.1 ประวัติความเป็นมา

อำเภอสามพรานตั้งขึ้นเป็นอำเภอเมื่อ พ.ศ. 2439 โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ตราพระราชบัญญัติปกครองท้องที่รัตนโกสินทร์ศก 116 ขึ้น และได้ใช้พระราชบัญญัตินั้น เป็นแบบแผนวิธีการปกครองทั่วพระราชอาณาจักร อันอยู่ภายนอกพระนครจนถึงปัจจุบันนี้

อำเภอสามพรานโดยเดิมสร้างขึ้นในที่ดินของ พระยาสุนทรบุรีศรีพิชัยสงครามรามภักดีสุริยะพาหะ (อี่ กรรณสูตร) โดยใช้ชื่อดั้งเดิมว่า "อำเภอตลาดใหม่" ตามชื่อท้องที่ที่เรียกกันว่า "ตลาดใหม่"

ตลาดใหม่แต่เดิมนั้นยังหาความเจริญไม่ได้ บ้านเรือนยังเป็นหลังคามุงจาก เครื่องบนใช้ไม้ไผ่ พระยาสุนทรบุรีศรีพิชัยสงครามรามภักดีสุริยะพาหะ จึงได้จัดสร้างตลาดขึ้นใหม่เป็นโรงเรียนถาวร ทำด้วยไม้กระดานหลังคามุงกระเบื้อง เป็นตลาดที่ถูกต้องตามสุขลักษณะจำนวนหลายสิบห้อง ชาวบ้านจึงเรียกกันเป็นที่ติดปากว่า "ตลาดใหม่" เป็นที่รู้จักกันทั่วไป

ผู้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอคนแรกคือ พระทวีประชาชน (อี่ กรรณสูตร) ซึ่งเป็นบุตรของพระทวีประชาชน (ปี๊ะ กรรณสูตร) และนางกี ซึ่งต่อมาได้ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าเมืองสุพรรณบุรี และดำรงตำแหน่งสมุหเทศาภิบาลมณฑลนครชัยศรี จึงได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น พระยาสุนทรบุรีศรีพิชัยสงครามรามภักดีสุริยะพาหะ

ต่อมาสถานที่ราชการ บ้านพัก เกิดคับแคบและไม่สามารถขยายออกไปได้ ทางราชการจึงได้จัดหาที่ดินแปลงใหม่ขึ้นที่ตำบลสามพราน และย้ายที่ว่าการอำเภอจากตำบลตลาดใหม่ มาที่ตำบลสามพรานปี พ.ศ. 2458 เมื่อปลูกสร้างเสร็จจึงตั้งชื่อว่า "อำเภอสามพราน" ตามชื่อตำบล

ความหมายชื่อของอำเภอสามพรานนั้น แต่เดิมที่ตั้งอำเภอนี้เป็นป่าดงพงพี มีแม่น้ำลำคลองไหลผ่านบริเวณนี้ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด รวมทั้งเป็นที่ชุมนุมของโขลงช้างใหญ่ด้วย โดยเฉพาะโขลงช้างนั้นชอบลงมาหากินบริเวณโรงเรียนบ้านหัวอ่าวในปัจจุบัน ทำให้เกิดดินพังในบริเวณนั้นเป็นอ่าวเข้าไป จึงเรียกกันว่าบ้านหัวอ่าวในปัจจุบัน ส่วนเส้นทางที่โขลงช้างเดินมาหากินเป็นประจำได้เหยียบย่ำ จนเส้นทางกลายเป็นทางน้ำ และคลอง จึงเรียกกันต่อมาว่าคลองบางช้าง และบริเวณนี้ต่อมาเรียกกันว่าตำบล "บางช้าง"

สำหรับโขลงช้างที่เฝ้าหากินบริเวณเขตบางช้างนั้น หัวหน้าโขลงเป็นช้างที่ตกมัน เกเรและดุร้ายมาก หัวหน้าโขลงนี้ได้ออกอาละวาดทำลายพืชผลและสร้างความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้านโดยทั่วไป ชาวบ้านไม่สามารถปราบได้ ต่อมามีนายพราน 3 คน ได้มาถึงวัดปากลัด (ปัจจุบันเรียกวัดท่าข้าม) ได้ข้ามคลองลัดท่ามาไปยังบริเวณที่โขลงช้างนั้นอยู่ และสามารถปราบ

ข้างเขื่อนนั้นได้ ชาวบ้านจึงเรียกบริเวณที่นายพรานทั้งสามปราบข้างได้ว่าสามพราน (ปัจจุบันเรียก "ตำบลสามพราน")

อำเภอสามพรานขึ้นอยู่กับมณฑลนครชัยศรี ต่อมาทางราชการได้ยุบมณฑลนครชัยศรี อำเภอสามพรานจึงไปขึ้นอยู่กับเมืองราชบุรีอยู่ระยะหนึ่ง แล้วจึงมาขึ้นกับเมืองนครปฐม หรือจังหวัดนครปฐม จนถึงปัจจุบัน

3.2.3.2 บริการด้านการศึกษา

อำเภอสามพรานมีสถานศึกษาทั้งสิ้น 57 แห่ง เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ 36 แห่ง โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา 4 แห่ง โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน 13 แห่ง สังกัดกรมอาชีวศึกษา 1 แห่ง สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 1 แห่ง (มหาวิทยาลัย เอกชน) และสังกัดวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง (ตาราง 3.5) มีอาจารย์รวมกันทั้งสิ้น 1,926 คน นักเรียน/นักศึกษา 40,531 คน ห้องเรียน 1,166 ห้อง อัตราส่วนอาจารย์ต่อนักเรียนเท่ากับ 1:21 และอัตราส่วนห้องเรียนต่อนักเรียนเท่ากับ 1:35 นักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียนในสังกัดการประถมศึกษาแห่งชาติ คือ 14,597 คน หรือร้อยละ 35.94 และโรงเรียนสามัญศึกษา (โรงเรียนราษฎร์) สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน 17,859 คน หรือร้อยละ 43.97 นอกนั้นมีนักเรียนนักศึกษาไม่มากนัก โดยสถานศึกษาในแต่ละสังกัดมีรายละเอียดดังนี้

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ หรือโรงเรียนประถมศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 36 แห่ง มีอาจารย์ 667 คน นักเรียน 14,597 คน และ 522 ห้องเรียน โดยอัตราส่วนอาจารย์ต่อนักเรียน 1:22 และอัตราส่วนห้องเรียนต่อนักเรียน 1:28 โรงเรียนกระจายอยู่ในตำบลต่างๆ คือ มีโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) ในทุกตำบล อย่างน้อยตำบลละ 1 โรงเรียน ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 56.25 ของตำบลทั้งหมด มีโรงเรียน 2 แห่ง และตำบลที่มีโรงเรียนมากกว่า 2 แห่งมีจำนวน 3 ตำบล (ตาราง 3.6)

ตาราง 3.5 จำนวนครู นักเรียน/นักศึกษา ห้องเรียน และอัตราส่วน จำแนกตามสังกัด
ปีการศึกษา 2546

สังกัด	จำนวน โรงเรียน	จำนวน ครู	จำนวน นักเรียน	จำนวน ห้องเรียน	อัตราส่วน ครู : นักเรียน	อัตราส่วน ห้อง : นักเรียน
สปช.	36	667	14,597	522	1:22	1:28
สศ.	4	318	5,631	146	1:18	1:39
สช. - สามัญศึกษา	11	771	17,859	422	1:23	1:42

- อาชีวศึกษา	2	37	833	38	1:23	1:22
อศ.	1	62	1,224	38	1:20	1:32
ทบวงฯ	1	23	109	-	1:5	-
มหาวิทยาลัยสงฆ์	2	48	278	-	1:6	-
รวม	57	1,926	40,531	1,166	1:21	1:35

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการอำเภอสามพราน หมายเหตุ : ไม่รวมโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ตาราง 3.6 การกระจายของที่ตั้งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติในอำเภอสามพราน

ตำบล	จำนวน	ตำบล	จำนวน
1. สามพราน	1	9. หอมเกร็ด	2
2. อ้อมใหญ่	2	10. ยายชา	2
3. คลองจินดา	5	11. บางเตย	1
4. ตลาดจินดา	4	12. คลองใหม่	2
5. ท่าตลาด	1	13. ท่าข้าม	2
6. ไร่ชิง	2	14. บางช้าง	5
7. กระทุ่มล้ม	2	15. ทรงคนอง	1
8. บางกระทีก	2	16. บ้านใหม่	2

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการอำเภอสามพราน

โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา หรือโรงเรียนมัธยมศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 4 โรงเรียน มีอาจารย์ 318 คน นักเรียน 5,631 คน ห้องเรียน 146 ห้อง อัตราส่วนอาจารย์ต่อนักเรียน 1:18 และอัตราส่วนห้องเรียนต่อนักเรียน 1:39 โรงเรียนเหล่านี้กระจายอยู่ใน 4 ตำบล ตำบลละ 1 โรงเรียน (ตารางที่ 3.7)

ตารางที่ 3.7 การกระจายของที่ตั้งโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาในอำเภอสามพราน

ตำบล	จำนวน
ท่าตลาด	1
ไร่ชิง	1
คลองจินดา	1
ยายชา	1

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการอำเภอสามพราน

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนหรือโรงเรียนราษฎร์ มีทั้งสิ้น 13 โรงเรียน เป็นโรงเรียนสายสามัญศึกษา 11 โรง และโรงเรียนอาชีวศึกษา 2 แห่ง มีอาจารย์รวมกันทั้งสิ้น 808 คน นักเรียน 18,692 คน จำนวนห้องเรียน 460 ห้อง อัตราส่วนอาจารย์ต่อนักเรียน 1:23 และอัตราส่วนห้องเรียนต่อนักเรียนสายสามัญศึกษา 1:42 และสายอาชีวศึกษา 1:22 โรงเรียนเหล่านี้ตั้งอยู่ในตำบลคลองใหม่ 4 แห่ง ตำบลสามพรานและตำบลกระทู้มดัม ตำบลละ 3 แห่ง ตำบลท่าข้าม 2 แห่ง และตำบลไร่ขิง 1 แห่ง

วิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษา หรือวิทยาลัยอาชีวศึกษา จำนวน 1 แห่ง คือ วิทยาลัยการอาชีพนครปฐม อยู่ตำบลไร่ขิง มีอาจารย์ 62 คน นักเรียน 1,224 คน ห้องเรียน 38 ห้อง อัตราส่วนอาจารย์ต่อนักเรียนเท่ากับ 1:20 และอัตราส่วนห้องเรียนต่อนักศึกษาเท่ากับ 1:32

สถาบันการศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มี 1 แห่ง คือ วิทยาลัยแสงธรรม เป็นวิทยาลัยเอกชน อยู่ตำบลท่าข้าม มีอาจารย์ 23 คน นักศึกษา 109 คน อัตราส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษา 1:5

สถาบันการศึกษาในสังกัดมหาวิทยาลัยสงฆ์ มี 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีนครราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ อยู่ตำบลอ้อมใหญ่ และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ อยู่ตำบลหอมเกร็ด ทั้งสองแห่งมีอาจารย์รวมกันทั้งสิ้น 48 คน นักศึกษา 278 คน และอัตราส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษา 1:6

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีกำลังพลประกอบด้วย นักเรียนนายร้อยตำรวจ 1,548 คน (รวมทั้งผู้ที่ ร.ต.ต. ที่จบการศึกษาแล้ว แต่ยังไม่ออกจากโรงเรียน 308 คน)

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าอำเภอสามพรานมีสถาบันการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา อย่างครบถ้วนและกระจายอยู่ในตำบลต่างๆ ค่อนข้างกว้างขวาง

3.2.3.3 บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข

อำเภอสามพรานมีโรงพยาบาล 2 แห่ง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ 1 แห่ง สถานีอนามัย 22 แห่ง และคลินิก 62 แห่ง ใช้น้ำที่รวมกันทั้งสิ้น 105 ไร่ มีแพทย์/ทันตแพทย์ 74 คน เภสัชกร 5 คน พยาบาล 163 คน และบุคลากรอื่นๆ 464 คน

1) โรงพยาบาล

มีโรงพยาบาล 2 แห่ง คือ โรงพยาบาลสามพราน ซึ่งเป็นโรงพยาบาลของรัฐ และโรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลของวัดไร่ขิง แต่ให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้ดำเนินการ

โรงพยาบาลสามพราน ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าตลาด บนเนื้อที่ 12 ไร่ มีแพทย์ 5 คน ทันตแพทย์ 2 คน เภสัชกร 2 คน พยาบาลวิชาชีพ 46 คน พยาบาลเทคนิค 17 คน และบุคลากรอื่นๆ (ลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว) 78 คน กำหนดให้โรงพยาบาลสามพรานรับผิดชอบประชาชนในตำบลท่าตลาด จำนวน 10 หมู่บ้าน

พยาบาลเมตตาประชารักษ์ หรือโรงพยาบาลไร่ขิง เป็นโรงพยาบาลที่สร้างขึ้นโดยวัดไร่ขิง และให้กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้ดูแลและจัดหาบุคลากร ตั้งอยู่ที่ตำบลไร่ขิง มีแพทย์/ทันตแพทย์ 5 คน เภสัชกร 3 คน พยาบาล 100 คน และบุคลากรอื่นๆ อีก 200 คน

2) สำนักงานสาธารณสุข

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสามพราน ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 8 บ้านสามพราน ตำบลสามพราน เริ่มก่อตั้งสำนักงานเมื่อปี พ.ศ. 2540 ปัจจุบันมีบุคลากรทั้งสิ้น 7 คน

3) สถานีอนามัย

อำเภอสามพรานมีสถานีอนามัยทั้งสิ้น 22 แห่ง มีเนื้อที่รวมกัน 42.25 ไร่ มีบุคลากร เช่น เจ้าหน้าที่บริหารสาธารณสุข ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าสถานี และคณะผู้ร่วมงาน ประกอบด้วยเจ้าพนักงานสาธารณสุข นักวิชาการสาธารณสุข ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข แห่งละ 3-7 คน โดยมีบุคลากรรวมกันทั้งสิ้น 179 คน โดยสถานีอนามัยเหล่านี้กระจายอยู่ในตำบลต่างๆ ตำบลละ 1-4 แห่ง และมีหมู่บ้านที่รับผิดชอบ 1-14 หมู่บ้าน

4) คลินิก

อำเภอสามพรานมีคลินิกทั้งสิ้น 62 แห่ง มีแพทย์/ทันตแพทย์รวมกันทั้งสิ้น 62 คน และบุคลากรอื่นๆ 100 คน โดยแบ่งคลินิกออกเป็นสาขาเวชกรรม 26 แห่ง ทันตกรรม 9 แห่ง ผดุงครรภ์ 24 แห่ง แผนโบราณ 3 แห่ง

3.2.3.4 การศาสนา

- วัดพุทธ 25 แห่ง
- โบสถ์คริสต์ 1 แห่ง
- สำนักสงฆ์ 1 แห่ง
- ศาลเจ้า 6 แห่ง
- ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ 95 เปอร์เซ็นต์

3.2.3.5 สถานที่ท่องเที่ยว / พักผ่อน

1) สวนสามพราน ออริมแม่น้ำนครชัยศรี ตั้งอยู่ในเขตตำบลยายชา อำเภอสามพราน ห่างจากกรุงเทพฯ 33 กิโลเมตร เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ภายในมีสวนดอกไม้ หมู่บ้านไทย เป็นที่จัดแสดงศิลปะ การละเล่นแบบไทย และวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ

ตาราง 3.8 เนื้อที่ จำนวนประชากร ความหนาแน่น การเปลี่ยนแปลงประชากรและอัตราการเติบโตประชากรอำเภอสามพราน เป็นรายตำบล ปี พ.ศ.2538 และ พ.ศ.2546

ตำบล	เนื้อที่ (ตร.กม.)	จำนวนประชากร				ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)		การเปลี่ยนแปลงประชากร			อัตราการ เติบโตต่อปี
		พ.ศ.2538	ร้อยละ	พ.ศ.2546	ร้อยละ	พ.ศ.2538	พ.ศ.2546	จำนวน	Rel.chg.	Abs.chg.	
ท่าข้าม	5.188	8,464	6.72	9,138	5.94	1,631	1,761	674	7.96	2.41	1.00
ทรงคนอง	11.681	3,209	2.55	3,480	2.26	275	298	271	8.44	0.97	1.06
หอมเกร็ด	16.146	5,419	4.30	7,338	4.77	336	454	1,919	35.41	6.85	4.43
บางกระทึก	13.208	5,693	4.52	7,864	5.11	431	595	2,171	38.13	7.75	4.77
บางเตย	8.627	3,755	2.98	3,942	2.56	435	457	187	4.98	0.67	0.62
สามพราน	6.54	14,046	11.16	14,171	9.21	2,148	2,167	125	0.89	0.45	0.11
บางช้าง	20.028	6,816	5.41	7,309	4.75	340	365	493	7.23	1.76	0.90
ไร่ชิง	25.356	13,103	10.41	18,308	11.90	517	722	5,205	39.72	18.59	4.97
ท่าตลาด	18.069	10,902	8.66	13,287	8.63	603	735	2,385	21.88	8.52	2.73
กระทุ่มล้ม	12.707	7,652	6.08	11,972	7.78	602	942	4,320	56.46	15.43	7.06
คลองใหม่	18.069	7,541	5.99	10,355	6.73	417	573	2,814	37.32	10.05	4.66
ตลาดจินดา	28.958	6,911	5.49	7,242	4.71	239	250	331	4.79	1.18	0.60
คลองจินดา	30.543	11,891	9.44	11,883	7.72	389.320	389.058	-8	-0.07	-0.03	-0.01
ยายชา	14.269	5,183	4.12	6,480	4.21	363	454	1,297	25.02	4.63	3.13
บ้านใหม่	5.666	4,614	3.66	7,739	5.03	814	1,366	3,125	67.73	11.16	8.47
อ้อมใหญ่	14.292	10,700	8.50	13,386	8.70	749	937	2,686	25.10	9.59	3.14
รวม	249.347	125,899	100	153,894	100.00	505	617	27,995	22.24	100.00	2.78

ตำบลที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดคือ ตำบลไร่ชิง มีประชากร 18,308 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 11.90 ของประชากรทั้งอำเภอ รองลงมาได้แก่ ตำบลสามพราน มีประชากร 14,171 คน หรือร้อยละ 9.21 และตำบลอ้อมใหญ่ 13,386 คน หรือร้อยละ 8.70 ส่วนตำบลที่มีประชากรค่อนข้างน้อยได้แก่ ตำบลบางเตย มีประชากร 3,942 คน หรือร้อยละ 2.56 และตำบลทรงคนอง ที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุดในอำเภอ มีจำนวนประชากร 3,480 คน หรือร้อยละ 2.26

3.2.4.2 ความหนาแน่นประชากรและการเปลี่ยนแปลง

เมื่อพิจารณาความหนาแน่นของประชากร ในปี พ.ศ. 2546 พบว่าอำเภอสามพรานมีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่โดยเฉลี่ยเท่ากับ 617 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยตำบลสามพรานมีความหนาแน่นของประชากรสูงที่สุด คือ 2,167 คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาได้แก่ ตำบลท่าข้าม มีความหนาแน่นของประชากร 1,761 คนต่อตารางกิโลเมตร ตำบลบ้านใหม่ 1,366 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งจะเห็นว่าทั้งสามตำบลที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงนั้น จะเป็นตำบลที่มีเนื้อที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับเนื้อที่ของตำบลอื่นๆในอำเภอสามพราน ส่วนตำบลที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด ได้แก่ ตำบลตลาดจินดา มีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่เท่ากับ 250 คนต่อตารางกิโลเมตร

ส่วนการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นของประชากรในอำเภอสามพราน จากปี พ.ศ.2538 ถึงปี พ.ศ.2546 จะพบว่าตำบลที่มีความหนาแน่นของประชากรเพิ่มมากที่สุด คือตำบลบ้านใหม่ โดยในปีพ.ศ.2538 ตำบลบ้านใหม่มีความหนาแน่น 814 คนต่อตารางกิโลเมตร ได้เพิ่มขึ้นเป็น 1,366 คนต่อตารางกิโลเมตรในปี 2546 ซึ่งเพิ่มเป็นจำนวน 552 คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาได้แก่ตำบลกระทู้มุ่ม มีความหนาแน่นของประชากรเพิ่มขึ้น 340 คนต่อตารางกิโลเมตร อันดับสามได้แก่ ตำบลไร่ชิง มีความหนาแน่นของประชากรเพิ่มขึ้น 205 คนต่อตารางกิโลเมตร (ตาราง 3.8)

3.2.4.3 การเปลี่ยนแปลงประชากร

การเปลี่ยนแปลงประชากรของอำเภอสามพราน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 – 2546 พบว่าอำเภอสามพรานมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น 27,995 คน หรือคิดเป็นการเปลี่ยนแปลงประชากรจากเดิมร้อยละ 22.24 โดยตำบลที่มีการเปลี่ยนแปลงประชากรจากเดิมมากที่สุด คือ ตำบลบ้านใหม่ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมร้อยละ 67.73 รองลงมาได้แก่ ตำบลกระทู้มุ่ม มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมร้อยละ 56.46 อันดับสาม ได้แก่ ตำบลไร่ชิง มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมร้อยละ 39.72

ส่วนตำบลที่มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นมากที่สุดจากประชากรทั้งอำเภอ คือตำบลไร่ชิง ซึ่งมีประชากรเพิ่มขึ้น จำนวน 5,205 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 18.59 ของการเพิ่มประชากรทั้งหมด

รองลงมาได้แก่ตำบลกระทุ่มล้ม มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น 4,320 คน คิดเป็นร้อยละ 15.43 ของการเพิ่มประชากรทั้งอำเภอ และมีตำบลคลองจินดา เพียงตำบลเดียวที่มีจำนวนประชากรลดลง โดยในปี พ.ศ.2538 ตำบลคลองจินดามีประชากร 11,891 คน และในปี พ.ศ.2546 มีประชากร 11,883 คน มีประชากรลดลงจำนวนเล็กน้อยเพียง 8 คน หรือลดลงร้อยละ 0.07 ของการเปลี่ยนแปลงจากเดิม

3.2.4.4 อัตราการเติบโตของประชากร

อัตราการเติบโตของประชากรอำเภอสามพราน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 – 2546 มีอัตราการเติบโตร้อยละ 2.78 ต่อปี ซึ่งตำบลที่มีร้อยละของอัตราการเติบโตประชากรมากกว่าร้อยละการเติบโตของประชากรทั้งอำเภอ ได้แก่ ตำบลบ้านใหม่ โดยมีอัตราการเติบโตถึงร้อยละ 8.47 เป็นตำบลที่มีอัตราการเติบโตมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ตำบลกระทุ่มล้ม ซึ่งมีอัตราการเติบโตร้อยละ 7.06 ต่อมาได้แก่ ตำบลไร่ชิง , ตำบลบางกระทึก , ตำบลคลองใหม่ , ตำบลหอมเกร็ด , ตำบลอ้อมใหญ่ และตำบลยายชา และในอำเภอสามพราน มีตำบล ที่มีอัตราการเติบโตประชากรต่อปีน้อยกว่า 1 ได้แก่ ตำบลบางช้าง , ตำบลบางเตย , ตำบลตลาดจินดา , ตำบลสามพราน และตำบลคลองจินดา

3.2.4.5 โครงสร้างประชากร

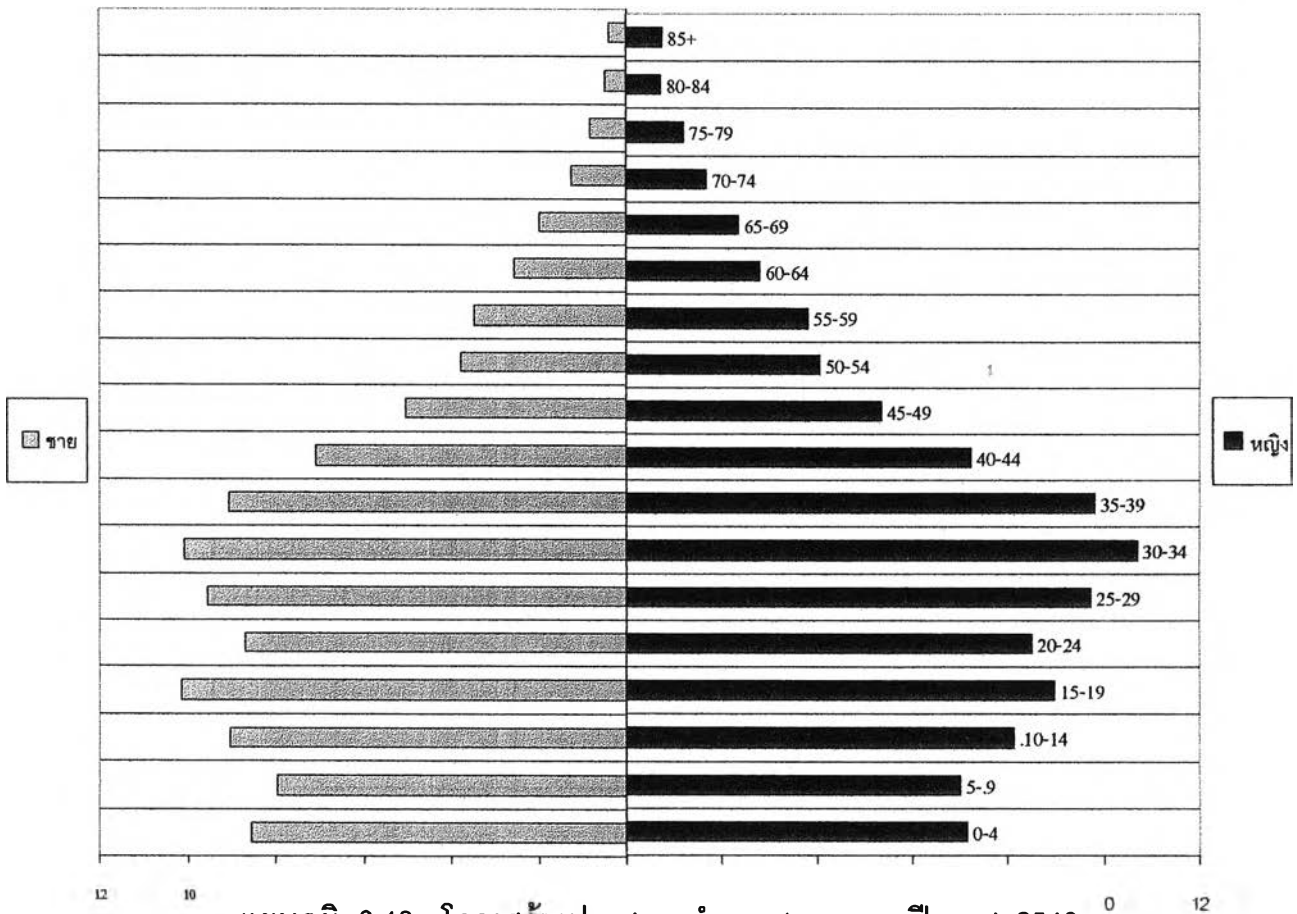
การศึกษาโครงสร้างประชากรแยกตามเพศของอำเภอสามพราน ได้ทำการศึกษาแบ่งเป็น 2 ช่วง คือในปี พ.ศ. 2538 และปี พ.ศ. 2546 พบว่า ในทั้ง 2 ปี ที่ได้ทำการศึกษาอำเภอสามพราน จะมีสัดส่วนของประชากรเพศชายน้อยกว่าเพศหญิง โดยที่ในปี พ.ศ. 2538 มีอัตราส่วนเพศชาย ต่อเพศหญิง เท่ากับ 48.90 : 51.10 และในปี พ.ศ. 2546 มีอัตราส่วนเพศชาย ต่อเพศหญิง เท่ากับ 48.62 : 51.38 โดยที่จะเห็นได้ว่าแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอัตราส่วนของเพศหญิง และเพศชายจะต่างกันมากขึ้นเพียงเล็กน้อย

จากแผนภูมิปีรามิด แสดงโครงสร้างอายุประชากรอำเภอสามพราน ปี พ.ศ. 2538 และปี พ.ศ. 2546 จะเห็นได้ว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2538 ปีรามิดจะมีลักษณะเป็นรูปเจดีย์ฐานสอบ คือมีลักษณะฐานแคบ ส่วนช่วงกลางของปีรามิดมีลักษณะขยายออก แล้วจึงเว้าเข้า และลาดชันขึ้นสู่ปลายปีรามิด แสดงให้เห็นว่าประชากรวัยทำงานมีจำนวนมาก ซึ่งช่วงอายุที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด คือ 30-34 ปี มีประชากรรวมทั้งชายและหญิงช่วงอายุนี้นี้จำนวนทั้งสิ้น 12,452 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 10.41 ของประชากรทั้งหมด และในแผนภูมิปีรามิด แสดงโครงสร้างประชากรอำเภอสามพราน ปี พ.ศ. 2546 ก็มีลักษณะปีรามิดเช่นเดียวกัน คือ เป็นรูปเจดีย์ฐานสอบ ช่วงกลางของปีรามิดขยายออก แล้วจึงเว้า ลาดชันขึ้นสู่ปลายปีรามิด แสดงให้เห็นว่ามีประชากรวัย

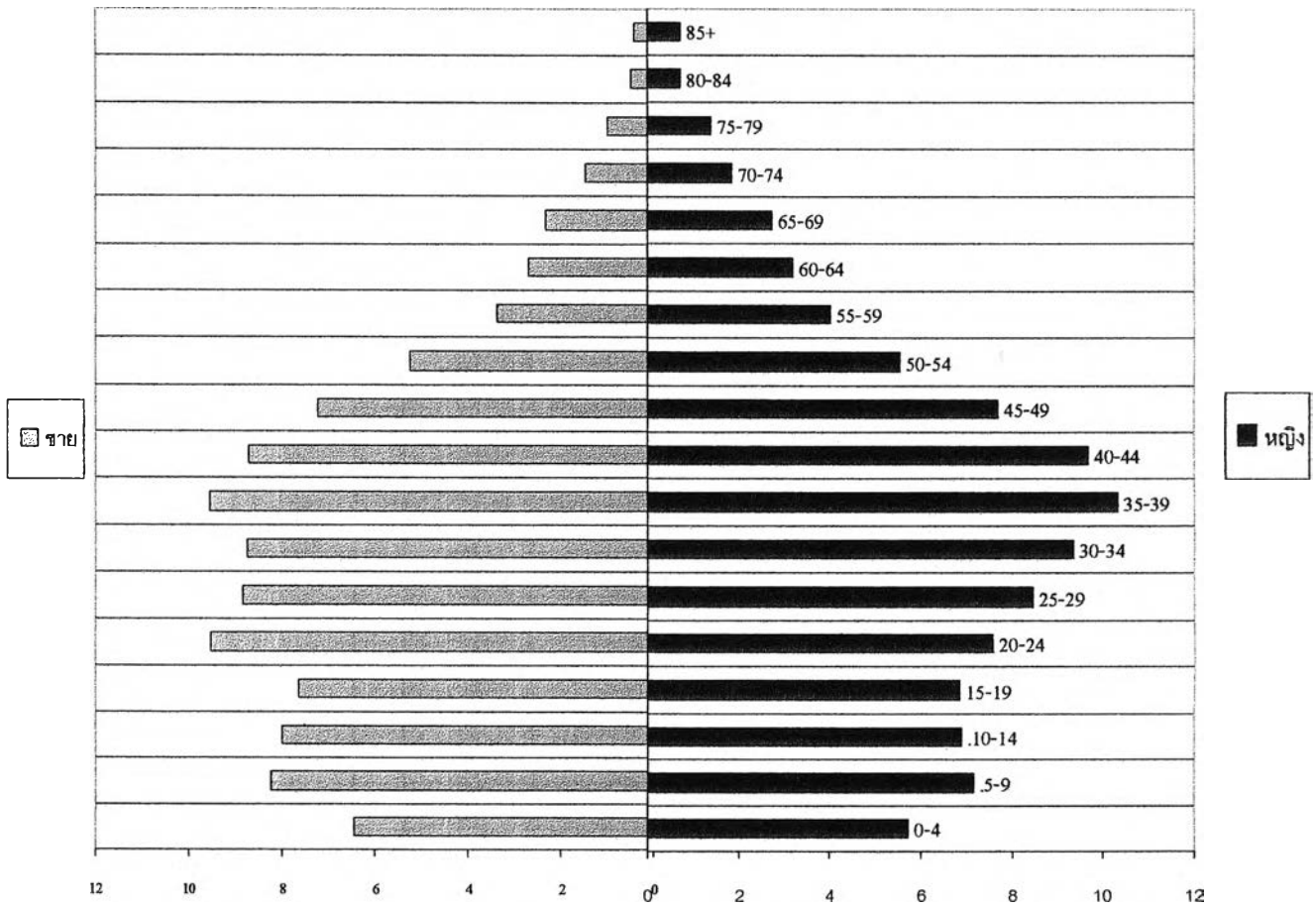
ตาราง 3.9 โครงสร้างประชากรจำแนกตามหมวดอายุและเพศ อำเภอสามพรานพ.ศ.2538 และ พ.ศ.2546

อายุ	พ.ศ. 2538						พ.ศ. 2546					
	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม (คน)	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม (คน)	ร้อยละ
0-4	5,006	8.56	4,370	7.15	9,376	7.84	4,738	6.46	4,448	5.74	9,186	6.09
5-9	4,662	7.97	4,291	7.02	8,953	7.48	6,050	8.25	5,551	7.16	11,601	7.69
10-14	5,289	9.04	4,966	8.12	10,255	8.57	5,866	8.00	5,336	6.89	11,202	7.43
15-19	5,928	10.13	5,491	8.98	11,419	9.54	5,595	7.63	5,313	6.86	10,908	7.23
20-24	5,082	8.69	5,190	8.49	10,272	8.58	6,991	9.53	5,862	7.57	12,853	8.52
25-29	5,591	9.56	5,958	9.74	11,549	9.65	6,481	8.84	6,571	8.48	13,052	8.65
30-34	5,897	10.08	6,555	10.72	12,452	10.41	6,427	8.76	7,254	9.36	13,681	9.07
35-39	5,312	9.08	6,003	9.82	11,315	9.46	7,000	9.55	8,010	10.34	15,010	9.95
40-44	4,145	7.08	4,414	7.22	8,559	7.15	6,398	8.73	7,507	9.69	13,905	9.22
45-49	2,947	5.04	3,269	5.35	6,216	5.19	5,291	7.22	5,969	7.70	11,260	7.47
50-54	2,211	3.78	2,486	4.07	4,697	3.93	3,847	5.25	4,293	5.54	8,140	5.40
55-59	2,044	3.49	2,325	3.80	4,369	3.65	2,482	3.38	3,104	4.01	5,586	3.70
60-64	1,504	2.57	1,719	2.81	3,223	2.69	1,980	2.70	2,470	3.19	4,450	2.95
65-69	1,167	1.99	1,438	2.35	2,605	2.18	1,703	2.32	2,123	2.74	3,826	2.54
70-74	723	1.24	1,028	1.68	1,751	1.46	1,074	1.46	1,444	1.86	2,518	1.67
75-79	485	0.83	731	1.20	1,216	1.02	732	1.00	1,074	1.39	1,806	1.20
80-84	278	0.48	453	0.74	731	0.61	357	0.49	575	0.74	932	0.62
85+	234	0.40	462	0.76	696	0.58	314	0.43	577	0.74	891	0.59
รวม	58,505	100	61,149	100	119,654	100	73,326	100	77,481	100	150,807	100

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

แผนภูมิ 3.10 โครงสร้างประชากรอำเภอสามพราน ปี พ.ศ. 2546

ทำงานมาก ซึ่งช่วงอายุที่มีจำนวนประชากรมากคือ 35-39 ปี โดยมีจำนวนประชากรชายและหญิงรวมกันทั้งสิ้น 15,010 คน คิดเป็นร้อยละ 9.95 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

เมื่อทำการเปรียบเทียบลักษณะรูปร่างของแผนภูมิปิรามิด จากทั้ง 2 ช่วงปีที่ผ่านมา คือปี พ.ศ. 2538 และปี พ.ศ. 2546 จะเห็นได้ว่าลักษณะปิรามิดทั้ง 2 ปี มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน และในปี พ.ศ. 2546 ในแต่ละช่วงอายุมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ. 2538 แต่มีเพียงสองช่วงอายุที่ประชากรลดลง ได้แก่ ช่วงอายุ 0-4 ปี มีประชากรลดลง 190 คน และช่วงอายุ 15-19 ปี มีจำนวนประชากรลดลง 511 คน

เมื่อทำการจำแนกกลุ่มอายุประชากรของอำเภอสามพราน เพื่อทำการศึกษาโดยแยกเป็นวัยพึ่งพา ซึ่งประกอบด้วย ประชากรวัยเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี และวัยสูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และวัยทำงานซึ่งเป็นประชากรกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 15-59 ปี โดยทำการศึกษาในช่วงปี พ.ศ.2538 และปี พ.ศ.2546 พบว่า ประชากรในวัยพึ่งพา ปี พ.ศ.2538 มีจำนวนร้อยละ 32.43 แยกเป็นวัยพึ่งพาวัยเด็กอายุ 0-14 ปี จำนวนร้อยละ 23.89 และวัยพึ่งพาที่เป็นวัยชราอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวนร้อยละ 8.54 ส่วนประชากรในวัยพึ่งพาปี พ.ศ.2546 มีจำนวนร้อยละ 30.78 แยกเป็นวัยพึ่งพาวัยเด็กอายุ 0-14 ปี จำนวนร้อยละ 21.21 และวัยพึ่งพาที่เป็นวัยชราอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวนร้อยละ 9.56 จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ประชากรในวัยพึ่งพาจากปี พ.ศ. 2538 - ปี พ.ศ.2546 มีแนวโน้มลดลง

ตาราง 3.10 แสดงสัดส่วนประชากรวัยพึ่งพา และวัยทำงาน เปรียบเทียบปี พ.ศ.2538 และ พ.ศ.2546

อายุ	สัดส่วนประชากร (ร้อยละ)			
	ปี พ.ศ.2538	ร้อยละ	ปี พ.ศ.2546	ร้อยละ
วัยพึ่งพา				
วัยเด็ก 0-14	28,584	23.89	31,989	21.21
วัยชรา 60 ปีขึ้นไป	10,222	8.54	14,423	9.56
รวม	38,806	32.43	46,412	30.78
วัยทำงาน				
วัยทำงาน 15-59	80,848	67.57	104,395	69.22
รวม	119,654	100	150,807	100

	ปี 2538	ปี 2546
อัตราส่วนภาวะเลี้ยงดู(วัยพึ่งพา/วัยทำงาน)	0.48	0.44

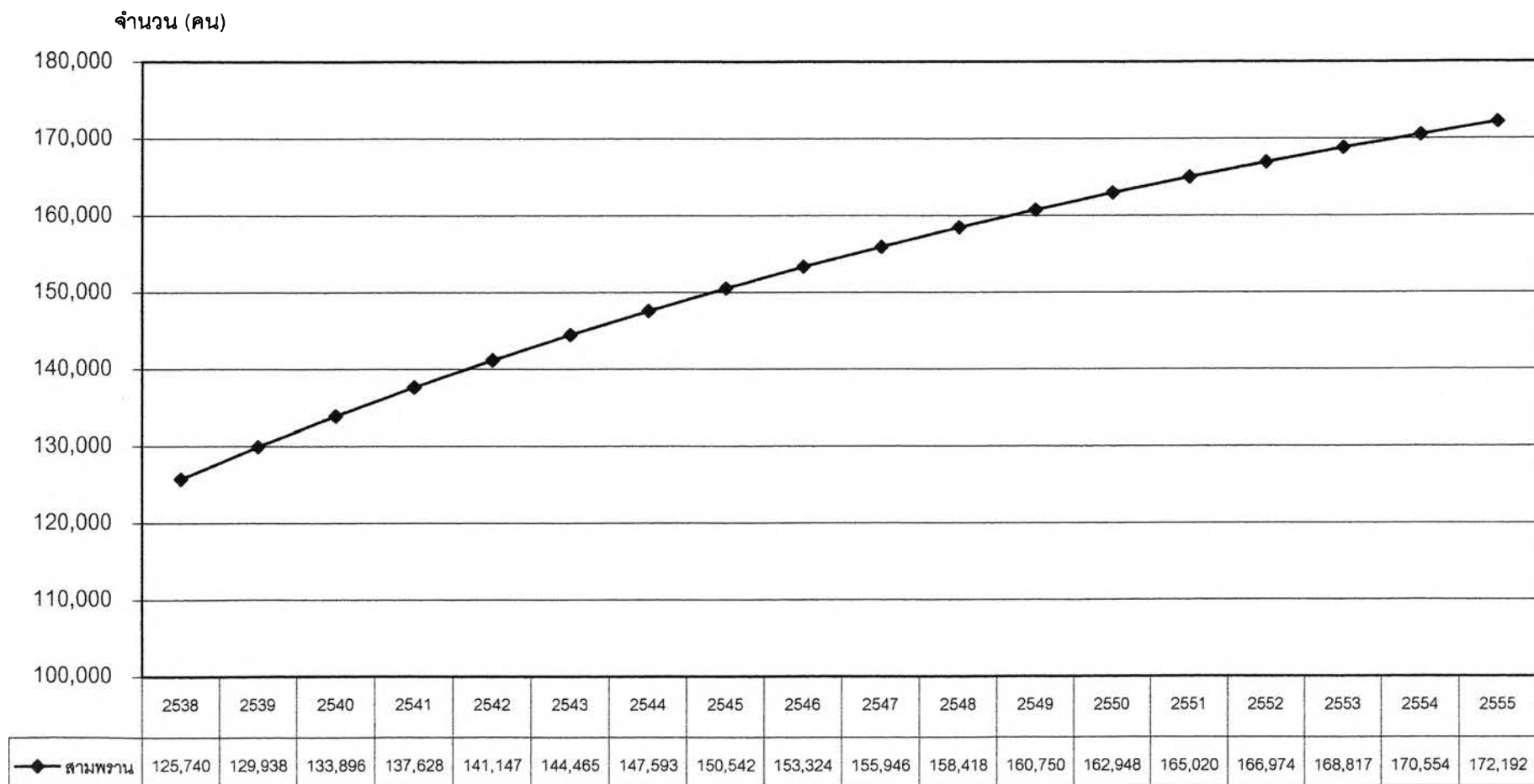
ด้านประชากรวัยทำงานนั้น จะเห็นได้ว่า ในปี พ.ศ.2538 มีจำนวนประชากรวัยทำงาน ร้อยละ 67.57 ส่วน ปี พ.ศ.2546 จำนวนประชากรวัยทำงานได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ 69.22 ซึ่งจากแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลดีต่อภาวะทางเศรษฐกิจของอำเภอสามพรานต่อไป เนื่องจากมีสัดส่วนแรงงานเพิ่มมากขึ้น ส่วนอัตราส่วนภาระเลี้ยงดู (วัยพึ่งพา/วัยทำงาน) จะเห็นได้ว่า ในปี พ.ศ. 2538 มีอัตราส่วนร้อยละ 0.48 และมีอัตราส่วนที่ลดลง โดยในปี พ.ศ.2546 มีอัตราส่วนร้อยละ 0.44 ทั้งนี้เนื่องจากการที่ประชากรวัยเด็กมีอัตราลดลง และประชากรวัยทำงานมีอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นนั่นเอง (ตาราง 3.10)

3.2.4.6 การคาดการณ์ประชากร

การคาดการณ์ประชากรอำเภอสามพราน ได้ใช้ Output Evaluation เป็นการประเมินความเหมาะสมของแบบจำลอง โดยการเปรียบเทียบข้อมูลในอดีต กับตัวเลขที่ได้จากการคาดการณ์โดยแบบจำลองต่างๆ โดยอาศัยหลักการที่ว่า แบบจำลองที่สามารถอธิบายเหตุการณ์ในอดีตได้ดีที่สุด ย่อมจะสามารถใช้ในการคาดการณ์อนาคตได้ดีด้วย ส่วนวิธีการที่ใช้ในการวัดความถูกต้องของการคาดการณ์ ได้ใช้วิธี การหาค่าความคลาดเคลื่อนเฉลี่ย (Mean Error) และความคลาดเคลื่อนร้อยละสัมบูรณ์เฉลี่ย (Mean Absolute Percentage Error) ซึ่งจากการวัดความถูกต้องของการคาดการณ์ ดังกล่าว แบบจำลองที่ให้ค่าความความถูกต้องมากที่สุดและเหมาะสมกับข้อมูลที่มีอยู่มากที่สุด คือ แบบจำลองเชิงทวิกำลังประยุกต์ (Modified Exponential Model)

ผลจากการคาดการณ์ประชากรในอนาคตของอำเภอสามพราน โดยแบบจำลองเชิงทวิกำลังประยุกต์พบว่า การเพิ่มขึ้นของประชากร จะเพิ่มขึ้นในอัตราส่วนที่ลดลง (Declining Rate) โดยนับตั้งแต่ปีที่เริ่มทำการศึกษาคือ ปี พ.ศ.2538 เป็นต้นมา และจนกระทั่งถึงปีสุดท้ายของการทำการคาดการณ์ประชากร คือ ปี พ.ศ.2555 ทำให้ทราบว่าอำเภอสามพรานจะมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 172,192 คน (แผนภูมิ 3.11)

แผนภูมิ 3.11 แสดงการคาดการณ์ประชากรของอำเภอสามพราน

สรุป

อำเภอสามพรานมีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มภาคกลาง มีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ โดยมีแม่น้ำสายสำคัญ คือ แม่น้ำท่าจีน (แม่น้ำนครชัยศรี) ไหลผ่านพื้นที่ 12 ตำบลในเขตท้องที่อำเภอสามพราน สมรรถนะดินส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง เหมาะสำหรับการทำนาและทำสวน ส่วนด้านระบบโครงข่ายคมนาคม จะมีถนนสายสำคัญหลายสาย ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) , ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 338 (นครชัยศรี – ตลิ่งชัน) , ถนนพุทธมณฑลสาย 4 , ถนนพุทธมณฑลสาย 5 และถนนพุทธมณฑลสาย 7 ซึ่งทำให้การคมนาคมขนส่ง มีความสะดวกและรวดเร็ว

ส่วนด้านเศรษฐกิจ เมื่อดูจากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนครปฐม จะเห็นว่ารายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละ 52) และอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ระหว่างปี พ.ศ. 2536 และ พ.ศ. 2544 ยังเป็นอัตราการเติบโตที่มากกว่าอัตราการเติบโตของภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างมาก โดยมีสาขาการผลิตที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงที่สุด คือ สาขาอุตสาหกรรม ส่วนผลจากการวิเคราะห์ Shift-Share Analysis และ Location Quotient จะพบว่า สาขาการผลิตที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงที่สุด เนื่องจากเป็นสาขาที่กำลังมีการขยายตัวในระดับภาค ขณะเดียวกันจังหวัดก็มีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ได้แก่ ภาคเกษตรกรรม , สาขาปศุสัตว์ , สาขาแปรรูปเกษตรอย่างง่าย , สาขาอุตสาหกรรม , ภาคการค้าและบริการ , สาขาไฟฟ้า-ประปา และสาขาการบริการ (มีค่า P- Shift และ D- Shift เป็นบวกทั้งคู่) ส่วนสาขาการผลิตที่เป็นสาขาการผลิตเพื่อส่งออกหรือสาขาการผลิตฐาน (มีค่า LQ > 1) อันดับแรกคือ สาขาปศุสัตว์ รองลงมาเป็นสาขาบริการการเกษตร และสาขาสีกรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า จังหวัดนครปฐมมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญสูงสุดอยู่ในภาคเกษตรกรรม และภาคอุตสาหกรรม โดยภาคเกษตรกรรมนั้น มีสาขาการผลิตย่อยที่สำคัญ คือ สาขาปศุสัตว์ , สาขาสีกรรม รวมทั้งสาขาบริการการเกษตร

สำหรับด้านประชากรนั้น อำเภอสามพรานมีจำนวนประชากร และความหนาแน่นของประชากรเป็นอันดับที่สอง รองจากอำเภอเมืองนครปฐม แต่อำเภอสามพรานเป็นอำเภอที่ความหนาแน่นของประชากรเพิ่มมากที่สุด ส่วนในด้านอัตราการเติบโตของประชากร มีเพียงสองอำเภอที่มีอัตราการเติบโตมากกว่าการเติบโตของประชากรทั้งจังหวัด ซึ่งได้แก่ อำเภอพุทธมณฑล และอำเภอสามพราน ซึ่งจะเห็นได้ว่าอำเภอสามพรานเป็นอำเภอที่มีจำนวนประชากรเป็นจำนวนมาก และยังขยายตัวอย่างต่อเนื่อง